

Učební osnovy

hry na smyčcové nástroje
pro přípravné studium
a I. stupeň základního studia

na lidových školách umění

HUDEBNÍ OBOR

Schváleno výnosem MŠ ČSR pod čj. 20 876/80-35
ze dne 25. července 1980 jako učební osnovy pro přípravné studium
na LŠU s účinností od 1. září 1980

Schváleno výnosem MŠ ČSR pod čj. 11 393/81-35
ze dne 6. dubna 1981 jako učební osnovy pro I. stupeň základního
studia na LŠU s účinností od 1. září 1981

STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., PRAHA

1981

11505

Charakteristika hudebního oboru

Posláním hudebního oboru LSU je poskytnout žákům, kteří projevíli potřebné předpoklady a zájem o studium hudby, základy odborného vzdělání a vychovat z nich zaujaté hudebníky, kteří by se dovedli ve svém životě i v životě společnosti uplatnit v tom či onom žánru jako amatéři nebo budoucí profesionálové. To znamená vychovat mladého člověka schopného vlastního pěveckého nebo instrumentálního projevu, s rozvinutou schopností proniknout do výrazu a struktury hudebního díla, s určitým měřítkem hodnot, s nímž k hudbě přistupuje, s vědomím, že i v umění jsou tyto hodnoty výsledkem cílevědomé a ukázněné práce.

Tato výchova se uskutečňuje v řadě odborných předmětů, ve kterých se intenzívním, aktivním provozováním hudby prohlubují a rozšiřují hudební znalosti a dovednosti, jež získává žák ve všeobecné hudební výchově.

Průpravu k vlastnímu studiu na hudebním oboru LSU představuje přípravná hudební výchova, kde se hravým způsobem ověřují a upevňují předpoklady a zájem žáků pro toto studium a v instrumentálních nebo pěveckých skupinách zjišťuje oprávněnost volby hlavního předmětu podle osobitých vloh a fyziologických dispozic žáků.

V hlavním předmětu se učí žáci zvládnout technické a výrazové prostředky zvoleného nástroje nebo zpěvu tak, aby se jim stal prostředníkem k vyjádření hudebních myšlenek, k reprodukci přiměřených skladeb sólových, ansámblových a komorních, popřípadě vlastní improvizaci. Seznamují se postupně s hodnotnou literaturou svého oboru, cvičí se v pohotovosti ve čtení z listu, upevňují svou paměť a své nástrojové nebo pěvecké dovednosti prakticky uplatňují podle povahy předmětu v jednoduchých improvizovaných doprovodech apod.

Důležitou složkou výchovy každého hudebníka je průprava k souhře ať již jde o čtyřruční hru, hru v souborech, orchestru, komorní hru, sborový nebo komorní zpěv. Tyto disciplíny navazují organicky na hlavní předmět, vycházejí z praktického uplatnění instrumentálních nebo pěveckých dovedností, ale ta-

ké zpětně ovlivňují intenzitu instrumentální nebo pěvecké výuky a celkového hudebního rozvoje žáka.

Hudební poznatky a prožitky získané v jednotlivých předmětech hudebního oboru LŠU integruje a třídí hudební nauka, jejímž hlavním posláním je vychovat z žáků hudbymilovného a kulturního člověka.

Nedání k nástrojové hře, resp. zpěvu se skládá z řady složek od přirozených fyzických dispozic přes schopnost pohotově číst notový zápis, míru fantazie i odvahy projevit své cítění až po hudební představivost, paměť apod. Otázka, do jaké míry je prospěšné a možné rozvíjet zaostávající složky tohoto nadání a kdy je lépe využít přirozených vloh určitého druhu, je otázkou diferenciacce mezi žáky a to nejen diferenciacce na budoucí profesionály a amatéry, ale i uvnitř těchto skupin. V žádném případě se však nemůže týkat tato diferenciacce odbornosti výuky. Se stejnými požadavky na odbornost se strany učitele je třeba přistupovat k té velké většině těch, kteří se budou věnovat zájmové umělecké činnosti jako výkonní amatéři, zasvěcení milovníci umění a spolutvárci kulturního a veřejného života, jako k té menší části těch, kteří budou používat nabytých znalostí a dovedností jako základ k profesionálnímu studiu. Rozdíl bude jen v tom, že v druhém případě budeme vyžadovat navíc v daleko větší míře i zvládnutí techniky, širší a závažnější repertoár a jeho dokonalé provedení.

Pro všechny absolventy hudebního oboru LŠU by mělo být cílem dosáhnout takového stupně technického a hudebního rozvoje, aby byli schopni samostatně hrát na zvolený nástroj, respektive zpívat, studovat nové skladby v rozsahu svých možností, uplatňovat se jako platní členové hudebních souborů zájmové umělecké činnosti, aby měli takovou schopnost hrát nebo zpívat z listu, aby se mohli seznámet s novou hudební literaturou, aby byli schopni jednoduché improvizace a nejvyspělejší z nich se uplatnili i jako sólisté při různých společenských a kulturních příležitostech.

Učební plán č. 3

Oddělení smyčcových nástrojů (hlavní předmět hra na housle nebo violu^{1/} nebo violoncello) - pro žáky od 7 let

Délka studia: 7 let

Poř. čís.	Předmět	Ročník:						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Hra na housle nebo violoncello, příprava k souhře, hra z listu ^{2/ 3/}	1,5 ^{4/}	1,5 ^{4/}	1,5 ^{4/} /1,5	1,5	1,5	1,5	
2.	Hra v souboru nebo komorní hra ^{2/ 3/ 6/}	-	-	1,5	1,5	-	-	-
3.	Komorní nebo souborová nebo orchestrální hra ^{5/ 6/}	-	-	-	-	2	2	2
4.	Hudební nauka	1,5	1,5	1	1	1	1	1
	Celkový počet vyučovacích hodin týdně	3	3	4	4	4,5	4,5	4,5
	Nepovinný předmět sborový zpěv nebo hra na bicí nástroje	1	1	1	1	1	1	1

- 1/ Ke hře na violu mohou být přijati žáci po ukončení 4. ročníku hry na housle.
- 2/ Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 3/ Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.
- 4/ Stanovený počet hodin se vyučuje v dělených vyučovacích hodinách 2krát týdně. Výjimku povoluje ředitel školy na návrh učitele hlavního předmětu ve zvláště odůvodněných případech.
- 5/ Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovacích navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- 6/ Orchestrální nebo souborová hra může být vyučována společně pro žáky I. a II. stupně studia.

Učební plán č. 4

Oddělení smyčcových nástrojů

Hra na kontrabas (hlavní předmět) - pro žáky od 10 let, (doporučuje se přijímat žáky s předchozí přípravou ve hře na jiný hudební nástroj)

Délka studia: 4 roky

Poř. čís.	Předmět	Ročník:			
		1.	2.	3.	4.
1.	Hra na kontrabas, příprava k souhře, hra z listu ^{1/ 3/}	1,5	1,5	1,5	1,5
2.	Orchestrální nebo souborová hra nebo komorní hra ^{2/ 3/}	-	2	2	2
3.	Hudební nauka	1	1	1	1
Celkový počet vyučovacích hodin týdně		2,5	4,5	4,5	4,5
Nepovinný předmět sborový zpěv nebo hra na bicí nástroje		1	1	1	1

- 1/ Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 2/ Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovací navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- 3/ Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.

Učební osnovy hry na housle

Charakteristika a pojetí předmětu

Housle jsou nástroj s velmi širokou možností uplatnění v sólové a komorní hře, v orchestrech symfonických, komorních, estrádních, tanečních a téměř ve všech druzích folklorních souborů profesionálních a amatérských.

Žáci lidových škol umění jsou již v průběhu studia vedeni k uplatnění svých dovedností na školních i veřejných vystoupeních, což je důležitým výchovným prostředkem jejich aktivní spoluúčasti na kulturním životě naší socialistické společnosti.

Hra na housle klade značné nároky na hudební, fyziologické i intelektuální dispozice hráče. Obohacuje jeho citové vnímání a rozvíjí nejen všechny složky hudebních schopností, ale také estetické citění a morálně volní vlastnosti potřebné k formování charakteru mladého člověka.

Využíváním progresivní houslové literatury plní učitelé požadavky modernizace a racionalizace výuky.

Učební osnovy hry na housle jsou proto sestaveny tak, aby každý žák získal základy odborného vzdělání, které by mu umožnily uplatnit se podle jeho možností a zájmů při tvorbě socialistického kulturního životního stylu jako:

- amatérovi s uplatněním v zájmové umělecké činnosti
- pracovníku s takovou profesionální orientací, ke které je znalost hry na housle vhodným předpokladem
- profesionálovi, který si zvolil hudbu za své životní povolání.

Metody a formy práce

Učební osnovy jsou základní směrnici pro práci učitele v jednotlivých ročnících. Dávají přehled minimální učební látky v přípravném stupni, základním studiu a v kursech pro pracující na lidových školách umění. Rozsah technických i přednesových studijních materiálů je volen tak, aby poskytoval dostatečný prostor pro vytváření kvality požadovaných výsledků. Os-

novy jsou pro učitele vodítkem, nemají však omezovat tvořivou pedagogickou práci, která je podmíněna individuálními schopnostmi žáka. Zvládnutí studijních úkolů a dosažení výchovně vzdělávacího cíle v jednotlivých ročnících je pro učitele i žáka závazné a je podmínkou pro postup žáka do dalšího ročníku. Výběr a počet technických cvičení, etud, přednesových skladeb i materiálů pro souhru a hru z listu volí učitel podle náplně zvolené školy tak, aby žák dosáhl stanovených cílů a aby technický i muzikální výcvik byl v rovnováze.

Zvládne-li žák předepsanou látku svého ročníku, může přikročit k probírání studijního materiálu dalšího ročníku i v průběhu školního roku. Pro mimořádně nadané žáky na I. stupni základního studia, zařazené do rozšířeného vyučování, je určen náročnější studijní program se samostatnými učebními osnovami.

Doporučená technická a přednesová literatura slouží k základní orientaci učitele, který ji může podle svých zkušeností a individuálních potřeb žáků kombinovat, doplňovat a nahrazovat jiným přiměřeným materiálem zejména pedagogickou literaturou SSSR, MLR, PLR, NDR, novinkami hudebních nakladatelství anebo starší literaturou dostupnou v archivech a knihovnách.

Doporučená literatura pro učitele

- J. Nicks: Hra na housle
- M. Mařák, V. Nopp: Housle
- J. Brabec: Metodika počátků houslové hry
- J. Beran, J. Čermák: Metodika elementární hry na housle
- V. Kořínek: Metodika hry na huslicích
- J. Albrecht: Hra na huslicích
- I. Jampolskij: Osnovy skripickéj aplikatúry
- K.G. Mostras: Die rhythmische Disziplin des Geigers
- B. Kamilarov: O technice levé ruky houslisty, Supraphon
1975

Přípravné studium (PHV)

- příprava ke hře na nástroj

Výchovně vzdělávací cíl

- vzbudit zájem žáka o houslovou hru,
- ověřit si jeho schopnosti pro studium tohoto nástroje,
- vytvářet správné elementární návyky pro hru na nástroj bez použití notové předlohy,
- rozvíjet intonační představivost, rytmické, hudební citění a paměť žáka,
- seznámovat žáka s notovým zápisem prázdných strun a probíraného prstokladu.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- seznámení s nástrojem, části houslí a smyčce,
- postoj při hře,
- oddělený nácvik držení houslí a smyčce,
- hra různými částmi smyčce na prázdných strunách se správnou polohou pravého lokte,
- postavení prstů levé ruky ve zvoleném prstokladu mollovém nebo durovém, při správném umístění levého lokte,
- hra pizzicato a arco,
- rozvíjení intonační představivosti napodobováním zazpívaných a zahranych tónů,
- hra písní a cvičení na jedné struně,
- správné uvolňování všech částí levé i pravé paže.

Hudební materiál

J. Beran, J. Čermák: Houslová příprava

J. Míčka, M. Michová: Škola hry na housle

Výběr českých a slovenských lidových říkadel a písní

Přijímací zkouška

Jedna melodie nebo píseň na jedné struně.

Předvedení hry probíraným prstokladem od prázdné struny po čtvrtý prst a zpět.

Zkoušku doplní vyjádření vyučujícího učitele o žákových před-
pokladech

fyzilogických, intonačních, rytmických, pamětních a motorických, potřebných pro další úspěšné studium hry na housle.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Rozvíjet zájem žáka o houslovou hru.
- Častým předehráváním učitele vytvářet u žáka smysl pro kvalitu houslového tónu, pro vlastní sluchovou kontrolu a dále rozvíjet jeho intonační představivost.
- Vytvářet a upevňovat správné elementární návyky pro přirozené a uvolněné držení těla, pro funkci pravé i levé paže a upevňovat tyto dovednosti při hře nejjednodušších cvičení, stupnic, etud, písní a přednesových skládků.
- Spojovat notový zápis s fixací mollového a durového prstokladu v první poloze.
- Od počátku věnovat pozornost hře zpeměti, pohotovému čtení not a rozvíjení melodické a rytmické představivosti.
- Souhru pěstovat doprovázením žáka při hře.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Uvolněné držení těla a nástroje, paže a jejich jednotlivých částí.
- Základy správných funkcí levé paže.
- Správné stavění prstů na struny.
- Fixace mollového a durového prstokladu.
- Cvičení pohyblivosti prstů.
- Základy správných funkcí pravé paže a jejich jednotlivých částí. Lehké a přirozené držení smyčce a jeho rovné vedení.
- Hra krátkých smyků středem, u žabky a u špičky.
- Détaché dolní a horní polovinou smyčce.
- Hra celým smyčcem.
- Kombinace hry polovinou a celým smyčcem.
- Hra legato.
- Správné nasazování smyčce a tvoření znějícího tónu.
- Stupnice v rozsahu jedné oktávy C,G,D,A, podle prstokladové analogie.

- Postupné přecházení na hru z not.
- Pokračovat v rozvíjení sluchové představivosti.
- Soustavná kontrola intonace a vedení žáka k intonační sebe-kontrolě.
- Základy hry z paměti a souhry.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík: op. 6, seš. 1 a 2, č. 1-17
op. 2, seš. 1, č. 3 první a druhý řádek, výběr ze smyků 1-39
op. 7, seš. 1, č. 1 a 2 ve volném tempu
- J. Beran, J. Čermák: Houslová škola I do č. 18
- J. Brabec: Houslová škola seš. 1 a 2
- V. Kořínek: Stupnice 1. seš.

Etudy

- V. Krůček: Škola houslových etud, seš. I, č. 1-15 výběr a Metodická část skupina 1 a 2. - nejméně 10 etud za rok
- J. Beran: První etudy pro nejmenší houslisty op. 16 A I - nejméně 4 etudy za rok
- V. Kořínek: Melodické etudy seš. I - nejméně 4 etudy za rok.

Přednesové skladby v mollovém a durovém prstokladu

- N. Baklanova: Malá cvičení
- N. Baklanova: Počáteční cvičení a přednesové skladby
- J. Beran: Národní písně op. 14, I, II, III
- L. Hrdina: Úsilovný muzikant
Chrestomatije I (Musgia)**
- V. Jůzek: Dvě říkadla, edice LŠU
- V. Kořínek: Slovenské ľudové piesně
- S. Mach: Melodická cvičení
- S. Mach: Studánka op. 104, s klovírním doprovodem
- J. Máslo: Povzbuzení seš. 1. - výběr
- L. Rusov: První kroky houslisty
- M. Zecharinova: Žboraik lehkých skladeb
- J. Záděra: Už umím hrát**

Počet přednesových skladeb za rok - 5 lidových písní, nebo 2 přednesové skladbíčky.

Postupová zkouška

Stupnice: Dvě durové stupnice v rozsahu jedné oktávy z paměti
Akordy k různým stupnicím.

Etudy: Jedna etuda nebo jedno cvičení z probírané školy

Přednes: Píseň nebo jedna skladbíčka hraná z paměti.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Hudební projev žáka dále rozšiřovat upevňováním elementárních návyků a rozvíjením sluchové představivosti.
- Vedle stálé kontroly správného držení nástroje, vedení a dělení smyčce věnovat soustavnou pozornost zvyšování pohyblivosti prstů levé ruky, uvolňování pravé paže a rozvoji schopnosti sluchové kontroly pro tříbení intonace.
- Rozvíjet smysl žáka pro kvalitu tónu a jeho základní dynamické odstíny.
- Věnovat pozornost pěstování metrického, rytmického a tempového citění žáka.
- Pokračovat ve hře písní na základě sluchové představy.
- Paměť rozvíjet i na skladbíčkách přesahujících rozměr lidové písně.
- Věnovat pozornost počátkům hry z listu a souhře.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Stálé zdokonalování správných návyků při držení houslí a smyčce.
- Upevňování prstokladů dur, moll a probírání dalších podle zvolené školy.
- Chromatické posuny prstů mezi probíranými prstoklady.
- Rozvíjení pohyblivosti prstů levé ruky.
- Uvolňování pravé paže.
- Hra dětské různými částmi smyčce, dynamické vyvážení při hře not různých rytmických hodnot.

- Hra legato na jedné struně.
- Hra s přechodem přes struny - détaché, legato.
- Návčik smyku martelé středem a horní částí smyčce.
- Stupnice podle probraných prstokladů v rozsahu jedné a dvou oktáv.
- Postupné rozvíjení intonační představivosti a osamostatňovací intonační sebekontroly.
- Výraznější odstínění dynamiky p, f, mf.
- Transponování intervalů a písni na základě strunové analogie.
- Počátky hry z listu a souhry.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík: op. 6, seš. 2 a 3, č. 18-34
- O. Ševčík: op. 7, seš. 1, č. 1-2-5-6 - výběr podle probraných prstokladů. Vycházet z volného tempa
- O. Ševčík: op. 2, seš. 1, č. 3 - přechody přes struny - dokončení smyků výběrem
- J. Čermák, J. Beran: Houslová škola II. díl č. 19-36
- J. Brabec: Houslová škola seš. 3 a 4
- V. Kofínek: Stupnice 1. seš.

Etudy

- V. Krůček: Škola houslových etud seš. 1 č. 16-49 výběr a metodická část skupina 4,4,5 - nejméně 12 etud za rok
- J. Micka: Elementární etudy seš. 1 č. 1-12 výběr - nejméně 5 etud za rok
- V. Kofínek: Melodické etudy seš. 1 pokračování, seš. 2 výběr - nejméně 7 etud za rok

Přednesové skladby

- N. Baklenova: Mazurka - Romance
- N. Baklenova: Ukolébavka, Pochod Oktábristů
- J.Z. Bartoš: Intermezzo - edice LŠU
- B. Dobrodinský: První vystoupení, Tři tanečky
- A. Gedike: Starý tanec

K. Hába: Na prázdniny - edice LŠU
Chrestomatije - sovětské sborníky lehkých předneso-
vých skladeb

L. Josef: Drobnosti

L. Josef: Maličkosti - Pro mladé houslisty

A. Komarovskij: Kukačka, Létal holub sivý

V. Kořínek: Prvý přednes

V. Krejza: Tři skladbičky

J. Kříčka: Malý Kubelík I op. 59

A. Ljadov: Deset ruských národních písní

S. Mach: Koncertino facile - edice LŠU

J. Nicks: První setkání s mistry

Mostras-Jampolskij: Sborník I

A. Móži: Drobnosti

J. Máslo: Povzbuzení II. díl

A. Rowley: Dvanáct lehkých skladeb op. 45

Výběr z uvedené literatury nebo jiné skladby technické úrovně
ročníku.

Počet přednesových skladeb za rok - nejméně 2.

Postupová zkouška

Stupnice: dvě stupnice v rozsahu jedné oktávy podle probíraných
prstokladů

Akordy k hraným stupnicím

Etudy: 1 etuda

Přednes: 1 skladbička nebo 1 věta z koncertina z paměti.

**Žáci, kteří jsou doporučeni k prohloubenému studiu v rozšíře-
ném vyučování, vykonají zkoušku v rozsahu látky předepsané
v učebních osnovách pro rozšířené vyučování.**

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Prohlubováním a zdokonalováním technických a výrazových do-
vedností dát dobrý základ k tomu, aby žák podle svých schop-
ností a zájmů mohl dále pokračovat ve studiu zaměřeném buď

- více k všeobecné hudební praxi nebo k prohloubenému houslovému studiu v rozšířeném vyučování.
- Náročněji rozvíjet smysl žáků pro houslový tón, sluchovou představivost, upevňovat intonaci při soustavné sluchové sebekontrolě.
 - Zdokonalovat výrazovou stránku přednesových skladeb, rozšiřováním dynamických odstínů hry.
 - Vést žáka k uvědomělému nácviku studovaného materiálu a při rozvíjení hry z paměti účelně využívat všech jejích druhů.
 - Pohotovost a smysl pro souhru dále rozvíjet hrou z listu, duet a jednodušších komorních skladeb.
 - Věnovat pozornost přípravě žáků pro souborovou hru.
 - Vést žáka k tomu, aby získané schopnosti a dovednosti uplatnil na veřejných vystoupeních.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Upevnění dosud probraných prstokladů a probírání dalších.
- Zdokonalování intonační a hmatové jistoty.
- Zvýšit náročnost na pohyblivost prstů levé ruky.
- Hra dvojhlasu s použitím prázdné struny a příprava hry dvojhmatů.
- Propracování a zdokonalování všech funkcí pravé paže.
- Kombinace smyků détaché, legato, martelé, nácvik staccata.
- Zdokonalování hry přes struny v détaché, legatu, případně martelé.
- Rozšiřování dynamiky - crescendo, decrescendo.
- Durové stupnice podle probíraných prstokladů ve dvou oktávách, mollové v jedné oktávě a rozložené akordy k probíraným stupnicím.
- U schopnějších žáků začít s nácvikem vibrata a přípravou hry v polohách.
- Hru z listu pěstovat na snazších a rytmicky jednodušších skladbách.
- Soustavně pokračovat v souhře - dueta, tria atd.
- Paměť zdokonalovat na vybraných cvičeních a přednesových skladbách.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík: op. 6, seš. 3 a 4, do č. 48
O. Ševčík: op. 7, seš. 1 - 5 - 6 - výběr stupnic a akordů podle probíraných prstokladů
O. Ševčík: op. 2, seš. 1, č. 4 - výběr a dokončení
J. Čermák, J. Beran: Houslová škola III. díl - s možností doplnění výběru etud V. Krůčka podle probíraných prstokladů
J. Brabec: Houslová škola seš. 3 a 4
V. Kořínek: Stupnice 1. sešit.

Etudy

- V. Krůček: Škola houslových etud seš. 1, etudy č. 50 - 66, seš. 2, č. 1-14 výběrem a metodická část skupina 6, 7, 8, 9.
J. Mücke: Elementární etudy seš. 1
F. Wohlfahrt: op. 45 výběr podle probíraných prstokladů
V. Kořínek: Melodické etudy 1 a 2 seš. pokračování výběrem
Probrat nejméně 8 etud za školní rok.

Přednesové skladby

- N. Baklanova: Osm snadných skladeb - výběr
B. Bartók: Pro děti
N. Bogoslovskij: Lehké skladby - výběr
L. Burlas: Na strunách a klávesách
J. Faust: Dvě jednovětá koncertina - G dur
B. Gsellhofer: Dětská sonatina č. 1
B. Gsellhofer: Rozmar - výběr
M. Hauptmann: Tři sonatiny, op. 10
V. Khel: Hudba našich dětí - výběr
V. Khel: Pro radost
V. Khel: Zbojnická - Melodie - edice LŠU
J. Klazar: Bagetela - edice LŠU
V. Kořínek: Tři variace
L. Koželuh: Pastorale
K. Krejčí: Koncertino h moll, č. 1

- J. Křička: Malý Kubelík, II. op. 59 - výběr
F. Kūchler: Koncertino G dur
B. Leopold: Nový malý Paganini
S. Mach: První melodie mladého houslisty, op. 63
J. Micka: Melodie mistrů - výběr
W.A. Mozart: Menuet - Touha po jaru
A. Můži: 10 slovenských ludových piesní
J. Pauer: 10 na jedné šňůrce - výběr
O. Rieding: Koncertino h moll
M. Sedmidubský: Koncertino G dur
J. Svoboda: Koncertino e moll
O. Šimek: Koncertino
A. Švehlák: Drobnosti
J. Vedral: Pro mladý svět - výběr

Probrat za školní rok 3 kratší nebo 2 delší přednesové skladby odlišného charakteru.

Cvičení souhry

- J. Beran: Čtyři miniatury, 2 housle, edice LŠU
J. Beran: Houslová dueta starých mistrů
J. Beran: České tance pro dvoje housle, op. 3, seš. 2 a 3
J. Faust: Melodická cvičení pro 2 housle s klavír
J. Gebeuer: Dvanáct duet pro začátečníky, op. 10
J. Kalivoda: Dueta, op. 178, op. 179, op. 180
J. Vaňhal: 24 malých duet, op. 36
J.Kř. Vaňhal: Čtyři malá dueta, 2 housle, edice LŠU

Postupová zkouška

Stupnice: 1 durová stupnice ve dvou oktávách
1 mollová stupnice v jedné oktávě

Akordy k hraným stupnicím

Study: 1 etuda

Přednes: 1 skladba z paměti

Žáci, kteří jsou doporučeni pro rozšířené vyučování, vykonají zkoušku v rozsahu látky předepsané v učebních osnovách pro rozšířené vyučování.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Navázat na dovednosti 3. ročníku a rozšiřovat je o další technické požadavky, nutné k zvládnutí náročnějších a formou rozsáhlejších skladeb.
- Pěstovat smysl pro přesný rytmus a vystižení předepsaného tempa.
- Rozvíjet výrazové složky hry s použitím vibrata a dynamického odstínění hry.
- Dbát na kvalitu tónu a funkční uvolněnost při jednotlivých druzích smyků.
- Zvyšovat požadavky na techniku, zběhlost a pružnost prstů v tempech úměrných schopnostem žáků.
- Pro rozvíjení paměti zařazovat kratší sólové skladby, z nichž pouze některé budou určeny k veřejnému provedení.
- Společenské uplatnění získaných nástrojových dovedností orientovat zejména na souhru, komorní hru a hru v souborech.
- Dále rozvíjet hru z listu.
- Podněcovat žáka k vlastnímu hudebnímu výrazu při hře přednesových skladeb.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Dokončení výcviku všech prstokladů v I. poloze, jejich upevnění a vzájemné spojování.
- Hra v polohách s použitím jednoduchých výměn podle zvolené školy.
- Výcvik dvojhmatů v I. poloze.
- Zvýšit náročnost na pohyblivost prstů levé ruky.
- Pěstovat celkové uvolnění pravé paže se snahou o pohybovou plynulost.
- Vzájemné kombinace smyků - détaché, legato, martelé, staccato s postupným rozvíjením dynamiky.
- Smyky v triolách s akcenty, upevňování tečkovaného rytmu, synkopické legato.
- Základy nácviку řadového staccata.
- Dokončení nácviку stupnic a rozložených akordů dur a moll v I. poloze ve smykových a rytmických obměnách. U vyspělejších žáků s přechodem do polohy.

- Návzik vibrata se všemi žáky a jeho použití ve vhodných přednesových skladbách.
- Hru z listu procvičovat na kratších a lehčích skladbičkách.
- Stálou pozornost věnovat výcviku souhry.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík: op. 6, seš. 4 - dokončit
- O. Ševčík: op. 6, seš. 6 - polohové cvičení
- O. Ševčík: op. 7, seš. 1 - pokračování výběrem
- O. Ševčík: op. 1, seš. 1 - výběr
- O. Ševčík: op. 2, seš. 1, č. 5 - výběr
- J. Brabec: Škola poloh a výměny poloh
- B. Voldan: Nová škola poloh
- V. Kořínek: Stupnice 1. seš.

Etudy

- V. Krůček: Škola houslových etud, seš. 2 č. 15-32 - výběr,
II. díl seš. 3 - výběr podle zvolených poloh, meto-
dické části seš. 2, skupina 10 - 13, seš. 3 - výběr
skupin podle zvolených poloh.
 - F. Wohlfahrt: op. 45 č. 20-34 - výběr
 - H.E. Kayser: op. 20, seš. 1 č. 1-12 - výběr
 - J. Micks: Etudy II. díl - výběr
 - V. Kořínek: Přednesové etudy - výběr
- Probrat nejméně 8 etud za rok.

Přednesové skladby

- A. Aljabjev: Slaviček
- N. Baklanova: Allegro, Sonatina, Koncertino
- Ch. Dancla: Malá škola melodií, op. 123 - výběr
- B. Dobrodinský: Druhé koncertino D dur, op. 5
- F. Essek: Koncertino op. 4
- A. Janšínov: Koncertino v ruském stylu a moll
- F. Jardányi: Koncertino
- D. Kabalevskij: Čtyři skladby
- V. Khel: Koncertino D dur, op. 11

- K. Krejčí: Koncertino G dur, č. 2
F. Kūchler: Koncertino D dur
S. Mách: Koncertino G dur, op. 48
S. Mach: Snadné koncertino na motivy národních písní, op. 74
A. Míšek: Sonatinka
J. Mysliveček, J.V. Stamic: Dva menuety - ed. LŠU
L. Portnoff: Koncertino e moll, op. 13
O. Rieding: Koncertino G dur, op. 34
F. Seitz: Koncertino D dur
H. Sitt: Žákovské koncertino C dur, op. 104
K. Svoboda: Klasikové
A. Varlamov: Červený sarafán

Za školní rok probírat 3 kratší nebo 2 delší přednesové skladby rozličného charakteru.

Cvičení souhry

- J.L. Bella: První sonáta G dur pro troje housle, op. 4
J. Beran: České tance pro dvoje housle, op. 3, seš. 2 a 3
J. Beran: Večer s tátou v duetu
J. Beran: Houslová dueta starých mistrů, seš. 2
J. Faust: Melodická cvičení pro 2 housle a klavír
J. Gebauer: Dvanáct duet pro začátečníky, op. 10
E. Hlobil: Tři bagately pro dvoje housle
J. Kalivoda: Dueta, op. 178, op. 179, op. 180
J. Klička: Scherzo pro 3 housle s klavír
J. Kowalski: Koncertino pro 2 housle
V. Říhovský: Čtyři instruktivní dueta, op. 57
V. Říhovský: Čtyři instruktivní dueta, op. 57
V. Říhovský: Tria, op. 31
E. Suchoň: Keď sa vlci zišli
E. Suchoň: Maličká som
E. Suchoň: Preletel sokol
J. Vaňhal: 24 malých duet, op. 36

Postupová zkouška

Stupnice: jedna dur a moll a rozložené skordy v rozsahu 2 oktáv.
Etudy: 1 etuda.
Přednes: 1 skladba většího rozsahu nebo 1 věta z koncertina zpaměti.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Upevňovat a zdokonalovat hru v polohách a jejich výměny.
- Stupňovat nároky na techniku levé a pravé paže.
- Rozvíjet smysl žáka pro krásu a zpěvnost houslového tónu a dokonalejší provedení hudební fráze s prohloubením dynamiky.
- Poznávat literaturu různých slohových období ve skladbách sólových, komorních i pro souborovou hru tak, aby žák v průběhu 5., 6. a 7. ročníku byl seznámen se skladbami všech stylových období.
- Přiměřeně zvyšovat nároky na vystižení nálady a charakteru interpretované skladby.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Pokračování ve studiu poloh a jejich výměn podle zvoleného postupu.
- Probírání stupnic dur a moll na jedné struně od prázdné struny s přechodem do III. polohy, přehmatem a flageoletem.
- Nacvičování stupnic a rozložených akordů dur a moll přes 2 oktávy s výměnou do polohy - détaché, legato, v rytmických obměnách.
- Procvičování dvojhmatů a melodických ozdob.
- Zdokonalování smyků détaché, legato, mertellé, staccato i ve vzájemných kombinacích a rytmických obměnách.
- Návčik spiccata.
- Pokračování v návčiku výrazových složek hry, práce se smyčcem se zaměřením na výměnu smyku, vibrata, dynamiky.
- Vedení žáka k pochopení základů interpretace skladby určitého slohového období.
- Usměrnování žáka k správnému postupu při domácím cvičení.
- Pokračování ve hře z listu a souhře.

Hudební materiál

Školy

0. Ševčík: op. 6, seš. 6 a 7, výběr podle studia zvolených poloh

- O. Ševčík: op. 7, seš. 1 a 2, výběr podle potřeby
- O. Ševčík: op. 1, seš. 1 - pokračování výběrem
- O. Ševčík: op. 2, seš. 1, č. 5 - výběr
- J. Brabec: Škola poloh - pokračování
- J. Brabec: Studium stupnic a akordů
- B. Voldán: Nová škola poloh
- V. Kořínek: Stupnice 2. sešit

Etudy

- V. Krůček: Škola houslových etud, seš. 2, č. 26-52 výběrem
seš. 3 nebo 4 - výběr podle
studia zvolených poloh a metodická část seš. 3. ne-
bo 4. výběr skupin podle zvolených poloh
 - F. Wohlfahrt: op. 45, seš. 2 - výběr
 - H.E. Kayser: op. 20, seš. 2 - výběr
 - V. Kořínek: Přednesové etudy - výběr
- Za školní rok 6 - 8 etud podle jejich rozsahu.

Přednesové skladby

- N. Baklanová: 2 etudy
- M. Balakirev: Polka
- J. Bažant: Sonatina
- L. v. Beethoven: Menuet G-dur
- Ch.W. Glück: Menuet
- G.F. Händel: Largo
- A. Huter: Koncertino F-dur
- A. Komarovský: Koncertino A-dur
- N. Kubát: 13 malých koncertních kusů, op. 20 - výběr
- S. Mach: Koncertino A-dur, op. 60
- J. Mařák: Classique et moderne, seš. 7 - čeští klasikové -
výběr
- J. Maštalif: Koncertino e-moll
Menuety starých mistrů
- J. Mická: Druhé melodie mistrů
- V. Nocka: Koncertino
- L. Portnoff: Ruská fantazie č. 11 a-moll, č. 2 d-moll
- J. Rameau: Gavota
- F. Seitz: Koncert G-dur

Ze školní rok probírat nejméně 2 skladby, z toho 1 rozsáhlejší s použitím poloh.

Cvičení souhry

- J.L. Bella: Druhá sonáta Es-dur pro troje housle, op. 13
A. Corelli: Šest komorních sonát pro dvoje housle a violoncello, op. 4
Ch. Dancels: Malá škola melodií, op. 129
L. Ditters z Dittersdorfu: Anglické tance pro dvoje housle a violoncello - edice LŠU
J.B. Foerster: Malá suite pro dvoje housle, op. 183
J.B. Foerster: Mladým houslistům
E. Hlobil: Pět invencí pro dvoje housle
E. Kotmel: Skladby pro houslový soubor II
F. Mazas: 12 snadných duet, op. 18, seš. 2
J. Pajta: České národní písně pro troje housle, seš. 1-5
M. Pelikán: Malý koncert pro troje housle
J. Pleyel: 6 duet pro dvoje housle, op. 24
J. Pleyel: 6 snadných a progresivních duet, op. 48
J. Pleyel: 6 trií pro dvoje housle a violoncello
J. Polívka: Scherzo pro troje housle a klavír
J. Rauscher: Houslová kvarteta
V. Říhový: Nálady pro čtyři housle, op. 39
J. Snižková: Barevné stužky - dvoje housle - edice LŠU
K. Stamc: Duo pro dvoje housle - edice LŠU
J.K. Vaňhal: Patero duet, op. 56
Snadná tria

Postupová zkouška

- Stupnice: 1 stupnice dur a 1 moll s rozloženými akordy v rozsahu 2 oktáv s přechodem do polohy
Etudy: 1 etuda
Přednes: 1 skladba, případně věta z koncertina z paměti.
Ukázka hry z listu na snadné skladbě.

6. ročník

Výchovné vzdělávací cíl

- Postupně zdokonalovat techniku levé ruky.
- Upevňovat intonační jistotu a představivost při hře v polohách při důsledné sluchové sebekontrolě.
- Zvýšenou pozornost věnovat kvalitě tónu.
- Stupňovat nároky na přednesovou stránku hry.
- Rozšiřovat hudební obzor žáka poznáváním dalších slohových období.
- Rozvíjet schopnost žáka k samostatnému studiu.
- Cvičit hudební paměť žáka na rozsáhlejších skladbách.
- Dále pěstovat hru z listu a souhru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Pokračování v nácvičku trylků a dvojhmatů.
Cvičení hry v rychlejších tempích a náročnějších rytmech.
- Soustavné procvičování dosud probraných poloh a nácviček dalších i jejich výměn.
- Studium stupnic a akordů přes 3 oktávy od G struny v chromatickém postupu.
- Zrychlování détaché a légata přes struny v různých částech smyčce, řadového staccato a spiccato.
- Uplatňování správného vibrata ve spojení s prohloubením kvality tónu a přednesu.
- Zařazování skladeb různých slohových období do studijního plánu žáka.
- Zadávání lehkých skladeb k samostatnému studiu.
- Cvičení hry z listu na snadných skladbách.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík: op. 6, seš. 6 a 7 - dokončení
- O. Ševčík: op. 7, seš. 2 - výběr
- O. Ševčík: op. 2, seš. 1, č. 5 - dokončení, č. 7 - výběr
- O. Ševčík: op. 1, seš. 1 - pokračovat výběrem
- J. Brabec: Škola poloh - pokračovat podle metodického postupu učitele

- J. Brabec: Studium stupnic a akordů
B. Voldan: Nová škola poloh
V. Kořínek: Stupnice 2. seš.

Stupnice

Dur i moll v rozsahu 1 oktávy po 1 struně od prvního a druhého prstu do třetí a páté polohy. Nižší stupnice dur ve 3 oktávách a rozložené akordy.

Etudy

- V. Krůček: Škola houslových etud, seš. 2, č. 33-52 dokončení výběrem, seš. 3 a 4 výběr etud podle zvolených poloh a metodická část seš. 3 a 4 výběr skupin podle zvolených poloh
H.E. Kayser: op. 20, seš. 2 - výběr
Za školní rok probírat asi 6 - 8 etud podle jejich rozsahu.

Přednesové skladby

- N. Baklanová: Staccato etuda
Ch. Beriot: Italské melodie
A. Corelli: Adagio - Allegro - edice LŠU
Ch. Dancla: Malá škola melodií, 3. sešit
F. Domežlický: 3 skladby - Con moto
J.L. Dusík: Menuet
Z. Fibich: Sonatina d-moll, op. 27
J. Chalupper: Moto perpetuo
L. Jansa: Koncertino D-dur, op. 54
E. Jenkinson: Rej skřítků
N. Kubát: 13 malých koncertních kusů, op. 20 - výběr
F. Křehler: Koncerty, op. 12 a 15
S. Mach: Na koncertním pódiu
S. Mach: Sonatina facile, op. 66
S. Mach: Koncertino a-moll
O. Rieding: Koncertino D-dur, op. 36
F. Seitz: Koncert g-moll
R. Schumann: Snění
A. Simeonetti: Madrigal

A. Vivaldi: Koncert G-dur

B. Voldan: 80 písní

Za školní rok nastudovat nejméně 2 přednesové skladby s použitím výměn poloh, 1-2 skladby na souhru a probrat několik snadnějších skladeb pro poznání literatury.

Cvičení soubry

J. Bartoš: 4 dueta pro dvoje housle, seš. 1 a 2

K. Bastl: 3 koncertní dueta op. 26

B. Campagnelli: 6 duet, op. 14

L.J. Dusík: Sonata pro klavír s obligátním doprovodem houslí a violoncella

L. Jansa: 6 duet pro dvoje housle, op. 46

L. Jansa: 6 duet op. 81

A. Jarczebský: Koncert pro troje housle

J.V. Kalivoda: 3 houslová dueta op. 180

J.V. Kalivoda: Dueta op. 70

B. Kotmel: Skladby pro houslový soubor III

J. Maštalič: Houslový kvartet

F. Mazas: 9 elementárních duet op. 86, seš. 2 a 3

F. Mazas: 6 brilantních duet věnovaných amatérům op. 40

F. Mazas: 3 progresivní dueta op. 62

I. Pleyel: 6 duet pro dvoje housle, op. 23 a 24

J.Kř. Vaňhal: Téma s variacemi

A. Vivaldi: Koncert a-moll pro dvoje housle

Postupová zkouška

Stupnice: 2 durové stupnice přes 3 oktávy a rozložené akordy.

Etudy: 1 etuda.

Přednes: 1 skladba zpaměti.

Prokázat schopnost hry z listu na krátké skladbě úrovně 3. ročníku.

7. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V 7. ročníku se uzavírá základní hudební vzdělání žáka.

Proto je třeba upevňovat dosavadní získané dovednosti a návyky

- rozvíjet technickou zručnost a tónovou kulturu žáka
- uplatňovat hlavní zásady při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů v sólové a komorní hře
- vést žáka k samostatnému studiu skladeb a ke snaze o vlastní hudební projev
- rozšiřovat a upevňovat zájem žáka o hudební a kulturní život.

Získané dovednosti by měly být dostatečným základem k tomu, aby žák mohl s úspěchem pokračovat ve studiu na II. stupni LŠU nebo je uplatnit v souborech zájmové umělecké činnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Soustředění na tónovou a intonační sebekontrolu zejména ve vyšších polohách.
- Všestranné rozvíjení techniky levé ruky na probíraných hudebních materiálech.
- Zkvalitnění výrazové stránky houslové hry zdokonalováním výměny smyku, probraných i dalších smyků včetně spiccata, sautillé, dynamiky, agogiky, vibrata a frázování.
- Uplatňování účelných nácvikových způsobů získání schopností samostatného nastudování skladeb.
- Rozvíjení hudební paměti s využitím všech jejích druhů a probouzení vlastního hudebního projevu.
- Zařazování nahrávek vynikajících houslistů používat k poznávání různých stylů a žánrů.
- Využívání návštěvy koncertů k rozšiřování hudebního rozhledu žáka.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík: op. 1, seš. 1 - pokračování
- O. Ševčík: op. 8 - výměny poloh
- O. Ševčík: op. 2, seš. 1, č. 7 dokončit, č. 11 - výběr
- J. Brabec: Škola poloh
- J. Brabec: Studium stupnic a akordů - pokračování.
- B. Voldan: Nová škola poloh
- V. Kořínek: Stupnice 2. sešit

Stupnice Stupnice a skordy dur a moll v rozsahu 3 oktáv v jed-
noduchých smykových obměnách.

Etudy V. Křídlek: Škola houslových etud, seš. 3 a 4 výběr
etud podle studia zvolených poloh a metodická
část seš. 3 a 4 výběr skupin podle studia
zvolených poloh.

F. Mezas: op. 36, seš. 1 - výběr

Za školní rok probrat 6-8 etud.

Přednesové skladby

- J.B. Accolay: Koncertino a-moll
- K. Bendl: Kavatina
- L. Boccherini: Menuet
- A. Corelli: Sonáty - výběr
- A. Dvořák: Sonatina G-dur op. 100
- A. Dvořák: Romantické kusy č. 1
- L. Janáček: Romance
- J. Kocian: Melodie
- A. Komarovskij: Koncert e-moll
- K. Krejčí: Koncertino B-dur č. 3
- S. Mach: Koncertino h-moll
- B. Martinů: Sonatina
- J. Mařák: Classique et moderne - výběr přístupných skladeb
- W.A. Mozart: Malý koncert
- N. Paganini: Téma s variacemi - edice LŠU
- C. Palkovský: Sonatina op. 138
- O. Rieding: Koncertino v uherském slohu op. 21
- O. Rieding: Koncertino D-dur op. 5
- F. Seitz: Žákovský koncert D-dur op. 7 č. 5
- F. Seitz: Koncert D-dur op. 15 č. 4
- F. Schubert: Sonatiny op. 137 č. 1 a 3
- J.V. Stamic: Koncert B-dur - edice LŠU
- A. Vivaldi: Koncert E-dur op. 3 č. 12

Cvičení souhry

viz 6. ročník

Závěrečná zkouška

Stupnice a akordy: 1 durová a 1 mollová přes 3 oktávy

Study: 1 etuda

Přednes: 1 přednesová skladba nebo 1 věta ze sonáty či koncertu

Ukázka hry z listu úrovně 4. ročníku.

Závěrečnou zkoušku lze nahradit veřejným absolventským vystoupením v sólové nebo komorní hře.

Učební osnovy hry na violu

Charakteristika a pojetí předmětu

Altový člen rodiny smyčcových nástrojů houslového typu - viola - plní ve sboru těchto nástrojů funkci spojujícího zvukového článku mezi vrchními a spodními hlasy. Má zde proto své nezastupitelné místo ať již v komorním nebo souborovém obzazení. Pro své charakteristické zvukové zabarvení bývá viola již od dob Telemannových exponována také do náročných partů sólových, komorních i orchestrálních.

Cílem studia hry na violu na LŠU je především výchova hráčů pro školní, později amatérské soubory a orchestry. Pro mimořádně nadané žáky, kteří se připravují k profesionálnímu studiu hry na violu, je určen náročnější studijní program se samostatným učebním plánem a učebními osnovami. Oproti hře na housle klade hra na violu na hráče zvýšené fyzické nároky ať již v namáhavějším držení nástroje, ve větším rozpětí a větším tlaku na struny, odlišné technice ovládnání nástroje a též četní not v altovém klíči. Z toho důvodu je třeba pro vyučování hře na violu vybírat žáky s dostatečně velkou rukou a pevnými prsty. Velikost nástroje a smyčce volit podle fyzické vyspělosti žáka. Jsou to žáci, kteří absolvovali 4. ročník hry na housle a u nichž si učitel v závěru tohoto ročníku ověřil jejich schopnosti, předpoklady a zájem o hru na violu.

Učební osnovy hry na violu proto navazují na znalosti a dovednosti získané v předchozím studiu hry na housle. Učební osnovy jsou směrnici pro práci učitele.

Metody a formy práce

K základní orientaci učitele slouží doporučená literatura, kterou může podle svých zkušeností a individuálních potřeb jednotlivých žáků volně kombinovat, doplňovat a nahražovat jiným přiměřeným materiálem. Učitel si může sám volit metody a formy výchovně vzdělávací práce, které vedou ke splnění vyučovacího cíle. Zvládne-li žák potřebnou látku svého ročníku, může učitel přikročit k probírání studijních úkolů dalšího ročníku. Přitom dbá, aby technický a muzikální výcvik byl v rov-

nováze. Ve výjimečných případech, kdy je žák přijat bez průpravy ve hře na housle, zvolí učitel individuální postup podle druhu a míry jeho předcházející hudební průpravy.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Seznámit žáka se specifickým způsobem hry na violu. Pěstovat violový tón a čtení notového zápisu v altovém klíči. Získané dovednosti uplatnit nejprve na sněžích violových skladbách, později jich využít k rozvíjení techniky i hudebního projevu žáka. Pěstovat hru z listu v altovém klíči a připravovat žáka pro komorní i orchestrální hru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

1. Správný a uvolněný postoj s držení violy a smyčce.
2. Správná funkce levé paže - její celková uvolněnost
 - její poloha
 - postavení a kladení prstů na strunu
 - fixace prstokladů
 - důkladná a stálá práce na intonaci
3. Správná funkce pravé paže - celková uvolněnost
 - ovládnutí smyčce ve všech jeho částech (détaché, legato, staccato, martelé a jejich kombinace)
4. Tvoření tónu, dynamika, vibrato
5. Čtení a hra v altovém klíči, pohotové čtení a hra při přechodu do G klíče, hraní v polohách z paměti.
6. Rozvíjení prstové zručnosti.
7. Trylek, melodické ozdoby.
8. Hra dvojhmatů a jednoduchých akordů.
9. Stupnice a akordy dur - moll přes 2 oktávy i s přechodem do poloh dle zvolené školy.
10. Soustavné rozvíjení hry z paměti.

11. Hra snazších skladeb z listu.
12. Zapojení žáků do komorních souborů a orchestrů s nácvikem příslušných violových partů.

Hudební materiál

- G. Bezrukov, K. Oznobiščev: Škola dlja alta
A.B. Bruni: Škola dlja alta (V. Borisovskij)
A. Hyksa: Technická cvičení, 1. díl
H. Klengenfeld: Violaschule für Violinspieler (Ed. Breitkopf)
A. Kolář: Škola hry na violu, Supraphon
J. Michálek: Škola hry na violu
Országh Tivader: Brácsaiskola
R. Řeháková: Technická cvičení a etudy pro violu v 1. poloze
H. Sitt: Bratschenschule (Hermann)
H. Schradieck: Technická cvičení, I. díl
F. Špindler: Viola-Technik, seš. I (výběr)
O. Ševčík: op. I, seš. I, čís. 1-5 (zvláštní pozornost věnovat č. 5),
op. 2
op. 6
všechno přepsat do altového klíče

Stupnice a skordy

Stupnice a skordy dur a moll podle zvolené školy.

Etudy

- H. Kayser: Etudy op. 20 (výběr)
K. Moravec: Vybrané etudy a studie, I. díl (Kayser-Mazas) -
výběr
Wohlfahrt F.: Etudy op. 45 (violový přepis)

Přednesové skladby

Skladby menšího rozsahu

Baroko:

- J. Hasse: Bourée a menuet, Muzgiz, Moskva
J.S. Bach: Bourée " "
G. Tartini: Sarabanda " "
B. Marcello: Scherzando " "

- A. Vivaldi: Largo a allegro, Muzgiz, Moskva
M. Marais: 5 staroffrancouzských tanců
H. Purcell: Arie a tance (polské vydání)
Ch.W. Gluck: Gavotte Klas. Stücke I, Peters, 5.-7. roč.
J.S. Bach: Gavotte "
G.F. Händel: Menuett "
A. Corelli: Adagio, Allegro "
F. Locattelli P.: Aria "
J.S. Bach: Bourée Klas. Stücke II, Peters, 5.-7. roč.
G.F. Händel: Menuett "
A. Vivaldi: Giga "
J.S. Bach: Sarabanda Klas. Stücke III, Peters, 5.-7. roč.
G.F. Händel: Courante "
J.B. Lully: Air "
J.F. Rameau: Les tendres plaintes "
G. Martini: Menuett "
Chrestomatija (Bach, Telemann) 5.-7. roč., Muzgiz, Moskva

Klasika:

- Klassische Stücke III (Mozart, Beethoven, Kalivoda), 5.-7.roč.
Peters
(Schubert)

Romantika:

- A. Dvořák: Když mne stará matka
P.I. Čajkovskij: Ukolébavka, Muzgiz Moskva
J. Brahms: Valčík č. 15
H. Sitt: Albumblätter, Peters
A. Rubinstein: Melodie

Moderns:

- Chrestomatija (Prokofjev, Stravinskij, Bartók, Šostakovič,
Rebikov, Hindemith), Muzgiz Moskva, 5.-7. roč.
T. Brodsky: Hudba pro violu, 12 skladeb, Muzica Budapest
M. Moyzes: 3 bagately
L. Stepanov: 3 miniatyry, Muzgiz Moskva

Sonáty:

- A. Matz: Mixolydische Sonatine, Peters

Koncerty:

- A. Vivaldi: Koncert C dur, Muzgiz Moskva

Cvičení souhry

Sterkel: Tři dua pro dvě violy (NDR)

I. Pleyel: Duetta

J. Gebauer: Duetta

J.V. Kalivoda: Tři duetta

A. Matz: 11 duett

G. Haselmeier: 10 duett

K dosažení stanovených cílů učitel určí počet a zaměření etud podle náplně zvolené školy: 6-8 etud, 2-3 skladby přednesové menšího a jednu skladbu většího rozsahu.

Postupová zkouška

1 stupnice dur a 1 moll s příslušnými rozloženými akordy v rozsahu dvou oktáv podle zvolené školy.

1 etuda.

1 přednesová skladba z paměti.

6. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Zdokonalovat prstovou zručnost a upevňovat intonační jistotu při hře v polohách. Zvýšenou pozornost věnovat kvalitě tónu v probíraných druzích smyků. Stupňovat nároky na přednesovou stránku hry, zkvalitňování vibrata, bohatší dynamické odstínění a frázování. Podněcovat žáka k uplatnění výraznějšího hudebního projevu. Rozšiřovat hudební obzor žáka poznáváním různých slohů v sólové i skupinové hře. Vést žáka k samostatnému studiu, podporovat jeho zvědavost po poznávání hudební literatury a studovat s ním party pro ensemblovou hru ve spolupráci s ostatními učiteli.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

1. Zdokonalování prstové zručnosti - pesážové cvičení
2. Rozšiřovat výcvik trylků a dalších melodických ozdob
3. Pokračovat ve výcviku dalších poloh a jejich výměn podle zvolené školy

4. Úvod do chromatického postupu prstů
5. Hra dvojhmatů
6. Stupnice a akordy v rozsahu jedné oktávy na jedné struně, nižší stupnice přes tři oktávy
7. Pokračovat v nácvičku detaché, légata, staccata, martelé, spiccata a jejich kombinací, přitom dbát na celkovou uvolněnost pravé ruky.
8. Pokračovat ve cvičení hry z listu na snazších skladbičkách
9. Souhru využívat pro poznávání hudební literatury (úpravy známých skladeb) a ke studiu původní komorní a orchestrální literatury.

Hudební materiál

- G. Bezrukov, K. Oznobiščev: Škola dlja alta
A.B. Bruni: Škola dlja alta (V. Borisovskij)
A. Hyksa: Technická cvičení, II. díl
H. Klingensfeld: Violaschule für Violinspieler (ed. Breitkopf)
A. Kolář: Škola hry na violu, Supraphon
J. Michálek: Škola hry na violu
Országh Tivader: Brácsaiskola
R. Řeháková: Technická cvičení a etudy pro violu v 1. poloze
H. Sitt: Breitschenschule (Hermann)
H. Schredieck: Technická cvičení, I. a II. díl
F. Špindler: Viola-Technik, seš. I. a II. (výběr)
O. Ševčík: op. 1, seš. I, čís. 1-5
op. 6
všechny přepsat do altového klíče

Stupnice a akordy

dur i moll v rozsahu 1 oktávy na jedné struně.
Nejnižší stupnice dur a moll ve třech oktávách s příslušnými rozloženými akordy.

Etudy

- A. Hyksa: Etudy v první poloze
K. Morevec: Vybrané etudy a studie, díl I. a II.
F. Mazas: Etudy op. 36
H.E.Kayser: Etudy op. 20 (dokončení)

Wohlfahrt F.: Etudy op. 45 (violový přepis) - výběr náročnějších etud v polohách

Přednesové skladby

Skladby menšího rozsahu.

- F. Franker: Rondo, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
P. Boni: Largo a allegro, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
Klassische Stücke I., II., III., Peters, 5.-7. roč.
Chrestomatija, Muzgiz Moskva, 5.-7. roč.
J.S. Bach: Siciliana, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
J.B. Lully: Arioso, Gavotta, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
A. Corelli: Allegro, Muzgiz Moskva " "
J.Ph. Rameau: Tamburin
Album instrumentálních skladeb (úprava Kratina) Bach, Händel, Corelli, 6.-7. roč.
T. Giordani: Aria
A. Lotti: Aria (Urbánek)
K. Saint-Saëns: Labuť, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
A. Dvořák: Dva valčíky (lidová edice), 6.-7. roč.
M.I. Glinka: Vals, Muzgiz Moskva
F. Liszt: Romance Oubliée, Muzica Budapest, 6.-7. roč.
M. Ravel: Preludium, Menuett (Chrestomatija) Muzgiz Moskva,
R. Glier: Romance, Muzgiz Moskva 6.-7. roč.
D. Kabalevskij: Pochod, Muzgiz Moskva
A. Matz: Téma s variacemi
Chrestomatija (Prokofjev, Stravinskij, Bartók, Šostakovič, Re-
bikov, Hindemith), Muzgiz Moskva, 5.-7. roč.
A. Chačaturjan: Andantino, Muzgiz Moskva
R. Glier: Ruská píseň, Muzgiz Moskva
A. Lvov: Melodie, Caprice, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
D. Kabalevskij: Etuda, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
B. Asafjev: Plameny Paříže, Muzgiz Moskva, Adagio
E. Chadžijev: Scherzo, Muzgiz Moskva
R. Schumann: Snění, Muzgiz Moskva
F. Chopin: Preludium, Mazurka, Valz, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
F. Schubert: Scherzo, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
Ch. Turina: Andante, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
A. Glazunov: Snění, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.

- A. Chačaturjan: Valz, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
J.V. Kalivoda: Six nocturnes, op. 186, 6.-7. roč.
G.B. Pergolesi: Nina, Tri giorni (K. Moravec)

Sonáty:

- G.F. Händel: Sonáta č. 6, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
A. Corelli: Sonáta B-dur, 6.-7. roč.
A. Corelli: Sonáta e-moll, "
A. Corelli: Preludio z 8. sonáty
H. Purcell: Sonáta g-moll, III.-IV. část Chrestomatije
B. Marcello: Sonáta F-dur, I.-II. část "

Koncerty:

- A. Vivaldi: Koncert C-dur, Muzgiz Moskva
G.F. Telemann: Koncert C-dur (Polské vydání), 6.-7. roč.

Cvičení souhry:

- A.B. Bruni: 3 sešity duet pro housle a violu
I. Pleyel: 6 malých duet, Peters
W.F. Bach: 3 dueta, Breitkopf, 6.-7. roč.
J.S. Bach: Canon pro 2 violy, 6.-7. roč.
J.S. Bach: Invence, Malá preludia, Aria, Muzgiz Moskva
J.Kř. Vaňhal: Snadná tria (2 housle, viola) SMKL, 6.-7. roč.
V. Blažek: Malá instruktivní suite, Panton, 6.-7. roč.

Za školní rok nastudovat 6-8 etud odlišného charakteru, nejméně 2 přednesové skladby menšího a 1 skladbu většího rozsahu s použitím výměny poloh.

Postupová zkouška

- 1 stupnice dur a 1 moll s příslušnými rozloženými akordy
v rozsahu 2 oktáv podle zvolené školy.
1 etuda
1 přednesová skladba z paměti

7. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V 7. ročníku hry na violu se uzavírá základní hudební vzdělání žáka. Proto nerozšiřujeme samodělné studijní problémy o další technické prvky, ale utvrzujeme a zkvalitňujeme ty dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržování potřebné zručnosti a tónové kultury ke zvládnutí hraného repertoáru. Věnujeme pozornost používání houslového (G) klíče ve vyšších polohách a kombinaci všech smyků navzájem.

Věnovat pozornost intonační jistotě a přesnosti ve hře ve všech polohách a dodržovat hlavní zásady při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů jak v sólové hře, tak ve skladbách komorních. K tomu účelu zařazovat do vyučování při vhodných příležitostech též ukázky nahrávek vynikajících interpretů. Učíme žáka samostatnému studiu lehčích skladeb poznáním nácvikových způsobů (analýza, syntéza) a kritickému hodnocení vlastního výkonu a podněcujeme k výraznému hudebnímu projevu. Získané dovednosti by měly být dostatečným základem k tomu, aby žák mohl s úspěchem na ně navázat při studiu na II. stupni LŠU. Nebude-li žák pokračovat ve studiu, aby byl schopen uplatnit se v souborech zájmové umělecké činnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- 1/ Zdokonalovat hru v polohách a jejich výměny. Dbát na intonační čistotu a kvalitu tónu.
- 2/ Osvojit si zručnost v čtení houslového klíče (G) ve vyšších polohách.
- 3/ Výcvik spiccata a tříbit kombinace poznanych smyků.
- 4/ Zkvalitnění vibrata ve spojení s dynamikou.
- 5/ Zdokonalování hry dvojhmatů.
- 6/ Durové a molové stupnice a jejich rozložené akordy ve 3 oktavách v rychlejším pohybu.

Hudební materiál

G. Bezrukov, K. Oznobiščev: Škola dlja alta
A.B. Bruni: Škola dlja alta (V. Boriševskij)

- A. Hykše: Technická cvičení, II. díl
A. Kolář: Škola hry na violu, Supraphon
J. Michálek: Škola hry na violu
H. Schradieck: Technická cvičení, II. díl
O. Ševčík: op. 1, seš. 2
 op. 2
 op. 6
 op. 8
 všechno přepsat do altového klíče

Stupnice a skordy

dur a moll v rozsahu třech oktáv v jednoduchých tahových a rytmických obměnách,

Etudy

- F. Mazas: Etudy op. 36 (výběr)
K. Motavec: Vybrané etudy a studie, díl I. a II. (Kreutzer, Mazas) - výběr
J. Palaschko: 24 melodických etud, op. 77 (výběr, Muzgiz Moskva)
J. Dont: 24 přípravných cvičení k etudám Kreutzera a Rodeho, op. 37 (vyd. Hoffmeister) - výběr

Přednesové skladby

Skladby menšího rozsahu:

- S. Galetti: Largo (Klass. Stücke II)
P. Fiocco: Allegro, Muzgiz Moskva
Klassische Stücke I., II., III (náročnější skladby)
A. Ljadov: Preludium, Mazurka, Valz, Muzgiz Moskva, 7.roč.-II.st.
J. Glier: Preludium, Romance, Rondo, Muzgiz Moskva "
A. Ljadov: Melodie, Caprice, Vals
O. Jeremiáš: Elegie (Hud. odd. Práce)
J. Zich: Elegie (Artis Praha)
M. Marais: Starofrancouzské tance (náročnější)
S. Cincadze: Romance, Muzgiz Moskva
M.I. Glinka: Nocturno, Mazurka, Muzgiz Moskva
Raff J.: Cavatina, Peters Leipzig
J. Palaschko: Allegro animato, Muzgiz Moskva
V. Mosjukov: Toccatina "

Chrestomatija, Muzgiz Moskva, 5.-7. roč. výběr náročnějších skladeb

G. Tartini: Sarebada (úprava Lepilova)

B. Marcello: Scherzando (úprava Lepilova)

A. Glazunov: Španělská serenáda (úprava E. Strachova)

Davidov K.: Romance, op. 23 (úprava V. Boriskovský)

H. Sitt: Albumblätter, op. 39 (výběr náročnějších skladeb)

L. v. Beethoven: Menuet (úprava Bezrukova)

Sonáty:

G.F. Händel: Sonáta C-dur pro violu da gamba (ed. Schatt), 7.r.
- II. st.

G.F. Händel: Sonáta č. 2, 3, 4, Muzgiz Moskva

H. Eccles: Sonáta g-moll, Peters

G.F. Telemann: Sonáta e-moll, Litolf

Hammer X.: Sonáta č. 4, Peters

D. Dortňanskij: Sonáta

O. Gerster: Sonáta, Breitkopf

J. Feld: Malá sonatina, Supraphon

F. Geisler: Sonatina, Breitkopf

Koncerty:

G.F. Telemann: Koncert G-dur (polské vydání)

B. Seidmann: Koncertino č. 1, Muzgiz Moskva

G. Hamburg: Koncert, I. část, Muzgiz Moskva

I. Chandoškin: Koncert C-dur, I. a II. část

A. Vivaldi: Koncert C-dur (úprava M. Rejtich)

Cvičení souhry

viz 5. a 6. ročník

Za školní rok probírat 5-6 etud odlišného charakteru,

1 koncert (část) nebo sonátu.

Závěrečná zkouška

1 stupnice dur a 1 moll s příslušnými rozloženými akordy v rozsahu tří oktáv.

2 etudy

1 přednesová skladba (např. sonáta, koncertino, event. koncert)

Učební osnovy na violoncello

Charakteristika a pojetí předmětu

V současné době je violoncello v celosvětovém měřítku jedním z hudebních nástrojů, který skladatelé nejčastěji používají. Hra na tento nástroj klade značné nároky na hudební, fyziologické a intelektuální dispozice hráče, současně však plně rozvíjí všechny složky jeho hudebních schopností, jako je smysl pro intonaci, rytmus, kvalitu tónu a přirozené frázování.

Nebývalý rozvoj technických a výrazových možností hráčů na violoncello a tím stoupající nároky si vynutily začínat se studiem už v raném školním - u mimořádně nadaných dětí i v předškolním věku (na nástroji přiměřené velikosti). V hudební praxi se uplatňuje violoncello jako nástroj sólový s průvodem klavíru i bez něho, v kombinaci s různými nástroji v komorní a orchestrální hře.

Toto vše je možno využít ve sféře profesionální a amatérské. Znalost hry na violoncello je velmi vítaná i pro některá povolání s hudebním, kulturně-politickým, popř. pedagogickým zaměřením. Učební osnovy jsou proto sestaveny tak, aby každý žák získal takové základy odborného vzdělání, které by mu umožnily uplatnit se podle svých schopností a zájmů jako dobrý amatér a zasvěcený spolutvůrce kulturního životního stylu v naší socialistické společnosti nebo zvolit si takovou profesionální orientaci, ke které je úspěšné zvládnutí znalostí hry na hudební nástroj vhodným předpokladem. Pro žáky, kteří projeví schopnost a zájem o další profesionální odborné studium violoncellové hry nebo o sólistické uplatnění v zájmové umělecké činnosti, je určený náročnější studijní program se samostatným učebním plánem a učebními osnovami.

Při tom je třeba vzít v úvahu, že zvládnutí technické složky předmětu je jen prostředkem k dosažení vytyčeného cíle a musí jít ruku v ruce s celkovým hudebním a všeobecně kulturním rozvojem osobnosti žáka.

Metody a formy práce

Učební osnovy jsou základní směrnici pro práci učitele v jednotlivých ročnících. Splnění vyučovacího cíle a probrání vytyčených studijních problémů jsou pro učitele i žáka závazné a jsou podmínkou pro postup žáka do dalšího ročníku

Všechna technická cvičení, etudy a skladby pro přednes, souhru a hru z listu volí učitel tak, aby v nich žák mohl postupně procvičit a uplatnit všechny získané dovednosti.

Doporučená literatura technická i přednesová slouží k základní orientaci učitele a může ji podle svých zkušeností a individuálních potřeb jednotlivých žáků volně kombinovat, určovat množství a zaměření, doplňovat a nahrazovat jiným, tomu kterému ročníku přiměřeným hudebním materiálem, zahraničním pedagogickým repertoárem, novinkami našich nakladatelství i starší literaturou dostupnou v archívech a knihovnách. Obdobně si volí učitel sám metody a formy výchovně vzdělávací práce, které vedou ke splnění určených cílů. Jestliže žák zvládne potřebnou látku svého ročníku, může učitel přikročit k probírání studijních problémů dalšího ročníku. Přitom dbá, aby technický a muzikální vývoj žáka byl v rovnováze.

Přípravné studium

Výchovně vzdělávací cíl

Hravou formou vzbudit zájem o hru na violoncello a navodit pocit radosti ze hry. Seznámení s nástrojem. Správné uvolněné sezení, držení nástroje a smyčce. Seznámení s prvními smyčkami. Postavení levé ruky, uvolněné držení při hře na jednotlivých strunách. Hra všemi prsty. Návčik jednoduchých lidových písní a říkanek pizzicato.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Správná funkce pravé a levé ruky. Pohyblivost prstů. Správný tah smyčce. Hra v rytmických hodnotách \bullet \circ na prázdných strunách. Rozvíjení hudební představivosti. Formou předehrávek vést žáka k správnému poslechu a interpretaci jednodu-

chých lidových písní z paměti. Ve vyučovacích hodinách je vhodná účast rodičů.

Hudební materiál

- G. Večerný, L. Zlatoidský: Základy violončelové hry, 1. část, Supraphon Praha-Bratislava, 1968.
- B. Heran: Základní etudy pro violoncello, 1. seš. Výběr, SHN, Praha, 1965.
- M. Brucháčková: Školička pro nejmenších violončelistů. V tisku, Opus Bratislava.
- M. Škampa a J. Dostal: Krk ke krku a hlava za hlavu. Škola hry na violoncello pro děti. V tisku, Supraphon Praha.
- D. Kristiník: Šlabikár malého violončelistu. Výběr. V tisku, Opus Bratislava.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem prvního ročníku je vzbudit zájem žáka o hru na violoncello, častým předehráváním učitele vytvářet u žáka smysl pro kvalitu violoncellového tónu, pro vlastní sluchovou kontrolu a rozvíjet jeho intonační představitivost. Vytvářet elementární správné návyky pro přirozené a uvolněné držení těla, pro funkci pravé i levé paže a učit je používat těchto dovedností při hře nejjednodušších cvičení etud, písní a přednesových skladbiček. Spojovat notový zápis s orientací na hmatníku v základní poloze. Od počátku věnovat pozornost hře z paměti, pohotovému čtení not v F-klíči a rozvíjení melodické a rytmické představitivosti při hře písní podle sluchu. Souhrnu pěstovat tím, že učitel pravidelně doprovází žáka při hře písní i cvičení.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Správné a přirozené sezení u nástroje. Postavení levé ruky v základní 2. poloze a později i s odklonem. Příprava volného pohybu po hmatníku - seznámení se 7. polohou. Správné dr-

žení smyčce. Hra celým, polovinou, třetinou a čtvrtinou smyčce. Přejechy smyčce na vedlejší strunu. Detaché, martelé, staccato a legato. Dbát o kvalitu tónu a správnost hudebního projevu. Hra podle not v F-klíči. Stupnice: C, G, D, F. Tříbení intonační představivosti nápodobou předehraných nebo zazpívaných tónů. Systematická kontrola intonace s pomocí učitele a postupně intonační sebekontrola. Základy hry z paměti a souhry žák-učitel.

Postup při zařazování studijních problémů se řídí podle individuálních potřeb a schopností žáka i podle rozsahu a kvality jeho přípravy ve violoncellových skupinách PHV popřípadě v předcházející předškolní nebo rané školní nástrojové výchově.

Hudební materiál

- O. Ševčík: Opus 2, seš. 1, č. 3 a 4
- B. Heran: Základní etudy pro violoncello, 1. a 2., příp. 3. seš. výběrem, Supraphon
- A. Sepožnikov: Škola hry na violoncello. Do kap. 13, Muzgiz
- A. Friss: Škola hry na violoncello. 1., příp. 2. seš. (Edition musica, Budapest 1967)
- N. Novinskij: První cvičení hry na violoncello. Muzgiz
- M. Škampa a J. Dostal: Krk ke krku, hlava za hlavou, v tisku, Supraphon
- M. Škampa a J. Dostal: Etudy pro 1. a 2. ročník. V tisku, Supraphon
- M. Miendler: Škola pro violoncello. 1. seš. Warszawa 1978
- G. Večerný, L. Zlatoidský: Základy violončelové hry, Supraphon 1968
- D. Kristiník: Šlabikár malého violončelistu. V tisku, Opus
- L. Marděrovskij: 48 etud. Muzgiz
- S. Kaljenov: Nejlehší etudy. Muzgiz
- L. Grigorijan: Škola etjudov dilja violončeli. Moskva 1978

Přednesové skladby

- J. Řídký: Čtyři malé skladbičky op. 31, Edition Sádlo
- B. Martinů: Suite miniature. Leduc Paris
- B. Heran: Šipkový keř. Supraphon

- M. Brucháčková: Skladbičky pre najmenších violončelistov.
V tisku, Opus
Chrestomatija pro 1. a 2. roč. Muzgiz
K.J. Devydov: Skladby z violoncellove školy. Supraphon 1978
M. Miendler: Album pre violoncellistov. Polské vydavnicstvo
muzyczne
H.P. Linder: Leichte Cello-Musik. Ed. Peters
M. Hajdu: Maďarské ľudové piesne. Edition Musica Budapest
E. Csáth: Régi zene gordonkára. Edition Musica Budapest
L. Mezö: Dueta " " "
F. Brodeszky: Öt kis darabok. " " "
R.E. Sapožnikov: Lehké přednesy a písně ruských a sovětských
skladatelů. Muzgiz
- Přednesové skladby ze škol Mardérovského a Sapožnikova. Muzgiz
Doporučuje se i jiná novější vhodná literatura.

Postupová zkouška

- Jedna stupnice z probřených.
Jedna etuda nebo cvičení z probírané školy.
Jedna píseň nebo přednesová skladbička z paměti.

2. ročník

Výchovné vzdělávací cíl

Další upevnění elementárních návyků z 1. ročníku. Kvalita tónu, intonace, rytmus, fráze a hra z paměti. Osvojení si základních smyků (détaché, legato, martelé) a jejich kombinace v přiměřeném tempu. Upevňování hry v základní poloze. Návčik výměny poloh ze základní do 7. polohy. Začátky hry z listu a souhra. Dokončení problematiky odklonů.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Další zdokonalování funkce levé a pravé ruky. Cvičení pohyblivosti prstů. Cvičení smyků détaché, legato ve všech částech smyčce, jejich kombinace a jednoduché staccato. Výrazné rozlišování hry od f po p. Postupné osamostatňování intonační

sebekontroly, cvičení a intervalové představitivosti. Pěstovat a rozvíjet rytmické cítění žáka. Hra stupnic B, Es, A v jedné oktávě, C, G, D, F ve dvou oktávách s rozloženým skordem. Souhra učitel-žák.

Hudební materiál

Školy a etudy

- O. Ševčík: op. 2 č. 4,5 (Po čísle 50). Supraphon, 1970, vydání pro housle, příp. Polske wydawnictwo muzyczne (rev. K. Wilkomirski)
- B. Heran: Základní etudy, 3. a 4. seš., SHN Praha
- K. Devydov-Berka: Škola hry pro violoncello do č. 33. Supraphon
- L. Marderojskij: 40 etud, Muzgiz
- S. Kaljanov: Najlehšie etudy, Muzgiz
- A. Friss: Gordonka iskola. 2. a 3. seš. EMB
- A. Sapožnikov: Škola hry na violončelo. Muzgiz
- Škampa-Dostal: Etudy pro 1. a 2. ročník. Supraphon, v tisku
- M. Miendler: Škola hry na violončelo. PWM Warszawa
- K. Wilkomirski: 12 etud. PWM Warszawa
- S. Lee: 42 etud. PWM Warszawa
- N. Baklanova: 40 melodických cvičení. Muzgiz

Přednesové skladby

- Lehké skladby sovětských skladatelů pro 1. roč. a 2. roč. Muzgiz
- B. Heran: Šípkový keř, Supraphon
 - G. Frid: 8 písní s klavírem (Sov. skladatelé)
 - J. Poljenskij: Národní písně
 - B. Martinů: Suite miniature (A. Leduc-Paris)
 - Pejsik-Lengyel: Violončello-Musik, II. EM. Budapest
 - J. Řídký: Čtyři skladbičky, op. 31, Editio Sádlo
 - R. Sapožnikov: Skladby z violončelovejš školy, Muzgiz
 - A. Stogorskijs: Dvě variace na dětské písně v základní poloze. Muzgiz
 - R. Sugár: Téma s variacemi. EMB
 - Chrestomatije - Skladby pro 1. roč. det. hud. škol. Muzgiz

Postupová zkouška

1 durová stupnice přes dvě oktávy.
1 etuda a 1 přednesová skladba z paměti.

Minimum probírané látky

15 cvičení - etud
7 přednesových skladeb.

Pro žáky, kteří se budou ucházet o rozšířené vyučování viz
učební osnovy pro rozšířené vyučování.

3. ročník

Výchovné vzdělávací cíl

Další rozvíjení hudebně technických schopností. Práce s tónem. Zvládnutí dalších rytmů. Obeznamení se s tenorovým klíčem. Upevnění výměny poloh mezi druhou a sedmou a seznámení se s pátou a čtvrtou polohou. Další rozvíjení smyčcové techniky. Osvojení si ladění nástroje.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Durové stupnice přes dvě oktávy (C, G, F, D, Es) a nácvik mollových stupnic (c, g, d) a rozložených akordů. Práce s kulturou tónu - nácvik vibrata. Rozšiřování dynamických odstínů crescendo - decrescendo. Souhru soustavně pěstovat při hře duet a v souborové hře. Na vybraných cvičeních a skladbách pěstovat hru z paměti.

Hudební materiál

Školy a etudy

- O. Ševčík: Op. 2 č. 5 (do č. 136), Supraphon
- N. Davydov-Berka: Škola hry na violoncello po č. 37, Supraphon
- B. Heren: Základní etudy pro violoncello, 4. seš.
- K.P. Sádlo: Škola etud do č. 7, Supraphon
- K.P. Sádlo: Příprava nižších poloh, Supraphon
- A. Friss: Gordonka iskola, seš. 3., 4., EMB
- A. Sapožnikov: Škola hry na violoncello do kap. 36, Muzgiz
- D. Popper: 14 etud op. 76, Peters

- J.F. Datzauer-Klingenberg: Etudy 1. seš. - výběr, Peters
K. Somlo: Výměny poloh a etudy - výběr, EMB
M. Meindler: Škola na violoncello 2. seš., PWM
N. Baklanova: 40 melodických cvičení, Muzgiz

Přednesové skladby

- A. Aarne: 5 kusů, Muzgiz, Leningrad
N. Baklanova: Klavírní doprovod k 40 melodickým cvičením, Muzgiz
L. Bárta: 3 kusy (č. 1), Supraphon
K.J. Davydov: Skladbičky z violoncellové školy, Supraphon
B. Fitzenhagen: Variace, op. 25, Muzgiz
J. Garcias: Miniatury, PWM
B. Heran: Šípkový keř, Supraphon
P. Hindemith: Dětské skladbičky, Muzgiz
I. Jordan: Variace, Muzgiz
J. Kříčka: Arietta a Marcia (Sádlo)
J. Polianskij: 17 melodických cvičení, Ukraj. vydav.
J. Řídký: Melodie - Marcia (Sádlo)
J. Řídký: Andante - Allegretto (Sádlo)
E. Söchting: Sonatina a moll, Peters
R. Sapožnikov: Skladby z violoncellové školy, Muzgiz
Chrestomatijs - Skladby pro 3. ročník dět.hud. škol, Muzgiz
Pjesy pro 2. a 3. ročník dět. hud. škol, Muzgiz

Postupová zkouška

- 1 durová a 1 mollová stupnice s akordem
1 etuda a 1 přednesová skladba z paměti

Minimum probírané látky

- 10 etud
4 přednesové skladby

4. ročník

Výchovné vzdělávací cíl

Navázat na schopnosti z předcházejících ročníků a rozšiřovat je o další technické problémy potřebné k zvládnutí nároč-

nějších skladeb rozsáhlejších forem. Rozvíjet výrazové složky hry s použitím vibrata a dynamických odstínů. Dbát na zvukovou stránku, kvalitu provedení a funkční uvolněnost při jednotlivých druzích smyků. Zvyšovat požadavky na techniku, na zběhlost a pružnost prstů.

Společenské uplatnění získaných nástrojových schopností, orientovat se hlavně na souhru duet, trií (komorní hru a hru v souborech). Dále rozvíjet hru z listu a podněcovat žáka k vlastnímu hudebnímu výrazu při hře přednesových skladeb.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Opakování a upevňování všech dosud probraných studijních problémů. Procvičování výměn nižších poloh. Seznámení se s přírozenými flageolety. Prohlubování návyků základních smyků, jejich kombinace a nácvik spiccata. Durové a mollové stupnice do 4 křížku a 4 bé, na stupnicích a akordech aplikovat různé druhy smyků. Věnovat stálou pozornost komorní, souborové hře a hře z listu.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík: op. 2, I., č. 5

K.P. Sádlo: Příprava nižších poloh, Supraphon

K.P. Sádlo: Škola etud, I., Supraphon

B. Heran: Základy vyšší violoncellové techniky, Supraphon

R.J. Sapožnikov: Škola hry na violoncello, Muzgiz

A. Friss: Škola hry na violoncello, 2. a 3. seš., EMB

Přednesové skladby

L. Barta: Tři kusy, Supraphon

J.Z. Bartoš: Elegie, Orbis

J.Z. Bartoš: Le miniature, Panton

J.B. Brával: Sonata C, Peters a Muzgiz

B. Dobrodínský: Legenda, Supraphon

B. Heran: Prosté skladby starých českých mistrů, Supraphon

S. Kach: Koncertino na motivy národních písní, Orbis

J. Sádlo: Humoreska (Edition Sádlo)

- A. Mihály: Suite, 2., 3. část - EMB
A. Míšek: Opus 20, Sonatina (Kotrba)
B. Marcello: Sonáty, Peters, Muzgiz
J. Řídký: op. 20, Čtyři malé skladby (4.1,3.4 - Edition Sádlo)
R.J. Sespožnikov: Skladby z věl školy, Muzgiz
Chrestomatija, Muzgiz
Skladby pro 1. a 4. roč. dětských hudeb. škol, Muzgiz
Pedagogický repertoár pro 5. a 7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Minimum probrené látky

10 etud a 3 přednesové skladby.

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice přes dvě oktávy.

Rozložený akord k hrané stupnici.

1 etude.

1 přednesová skladba z paměti.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Upevňovat a kultivovat získané návyky a dovednosti. Rozvíjet smysl žáka pro krásu a zpěvnost cellového tónu, kvalitní provedení hudební fráze a dynamické odstínění hry. Pěstovat pohotovost a schopnost samostatného studia, aby žák mohl postupně sám poznávat hudební literaturu. Repertoár sestavit tak, aby žák poznal klasické, romantické a soudobé autory nejen ve skladbách sólových, ale také při cvičení souhry, v komorní hře atd.

Přiměřeně zvyšovat nároky na vystižení nálady a charakteru interpretované skladby a podněcovat žáka k uplatnění osobitého projevu při hře přednesových skladeb. Cílevědomě připravovat žáka pro hru v souboru a orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Podle potřeby opakovat a prohlubovat dosud probrané stu-

dijní problémy. Ovládnout hru ve třetí oktávě s bezpečnou znalostí čtení not v tenorovém a houslovém klíči. Návčik palcové polohy (základní na flageoletu dl - a 1). Vybrané stupnice dur i moll přes 3 oktávy. Návčik snazších dvojhmatových stupnic (Es, F, C) přes jednu oktávu. Rozložené akordy k probíraným stupnicím. Hru z listu cvičit na materiálu o 2 stupně snazším. Pokračovat ve zdokonalování souhry na skladbách různých slohových období.

Hudební materiál

Školy a etudy

- O. Ševčík: op. 2, I. č. 5 (dokončit)
K.P. Sádlo: Příprava nižších poloh
B. Berka: Palcová technika
A. Sapožnikov: Škola hry na violoncello (Gordonka iskola III.
- dokončit)
K.P. Sádlo: Škola etud I do č. 55
B. Heran: Základy vyšší violoncellové techniky

Přednesové skladby

- J. Breval: Koncertino A-dur, Muzgiz
B. Antjufěv: Koncert, Muzgiz
V. Felix: Sonatina (I., II.), Supraphon
G. Geltermann: Koncert G-dur, Peters, Muzgiz
M. Hajdu: Koncertino, Editio Musica Budapest
B. Heran: Prosté skladby starých českých mistrů, Supraphon
M. Raichl: 7 nápadů, ČHF, Supraphon
J. Řídký: Capricciette op. 29, Edice Sádlo
J.Kř. Vanhal: Variace C-dur, Stát. hudeb. vydavatelství
B. Marcello: Sonaty, Peters, Muzgiz
A. Vivaldi: Sonaty, Peters, Muzgiz
A. Vivaldi: Koncert a-moll, Peters, Muzgiz
Chrestomatija, Muzgiz
Pjesy pro 1.-4. roč. dětských hudeb. škol, Muzgiz
Pedagogičeskij repertoar pro 5.-7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Postupová zkouška

- 1 durová a 1 mollová stupnice přes 3 oktávy. Rozložený akord

k hrané stupnici, 1 etuda, 1 přednesová skladba z paměti.
Žák prokáže schopnost hry z listu na krátké skladbě na úrovni
2. ročníku.

Minimum probrané látky

8 etud, 4 přednesové skladby.

6. ročník

Výchovné vzdělávací cíle

Zdokonalovat prstovou zručnost a upevňovat intonační jistotu při hře ve všech probraných polohách. Zvýšenou pozornost věnovat kvalitě tónu v probíraných druzích smyků a nácviku vibráta zejména v palcové poloze. Stupňovat nároky na přednesovou stránku hry, bohatší dynamické odstínění, frázování a hru kantilény. Podněcovat žáka k uplatnění osobitého hudebního projevu. Rozšiřovat hudební obzor žáka poznáváním různých slohů v sólové i komorní hře. Vést žáka k samostatnému studiu a podporovat jeho zvědavost po poznávání hudební literatury.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Zdokonalovat hru v polohách a jejich výměny. Cvičení v palcové poloze s vibratem. Nácvik kantilény. Nácvik pizzicata a flageoletů. Stupnice dur i moll přes 3 oktávy v rychlejším tempu s prodlouženým základním tónem (výběr snazších). Dvojmatové stupnice přes 1 oktávu. Rozložené akordy k probíraným stupnicím. Pokračovat ve cvičení hry z listu na skladbičkách o 2 stupně snazších. Souhru využívat pro rozvoj pohotovosti čtení z listu (na velmi snadných skladbičkách) pro poznávání hudební literatury (úpravy známých skladeb) a ke studiu původní komorní literatury.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík, op. 2 s. I. č. 6, popř. op. 2 s. II.

K.P. Sádlo: Škola etud I. do č. 70 - výběr
II. (palcové etudy) do č. 9

- A. Friss: Škola - IV. díl
- B. Berka: Palcová technika
- B. Heran: Základy vyšší violoncellové techniky

Přednesové skladby

- E. Axman: Variace na lidovou píseň (Urbánek)
- J.L. Dupont: Sonata G-dur, Muzgiz
- V. Felix: Sonatina, Supraphon
- G. Goltermann: op. 65 Koncert G-dur (3. věta, Peters, Muzgiz
op. 76 5 Konzertstücke
- M. Hajdu: Variacók es rondo, Ed. Musica Budapest
- G.F. Händel: Sonaty F, B, Peters
- B. Hervánek: Furiant, Ed. Sádlo
- B. Heran: Prosté skladby starých mistrů, SHV
- V. Herle: Introdukce a presto, ČHF
- B. Martinů: Pastorales (výběr), Leduc
- J. Páleníček: Ze zápisníku malého chlapce, Panton
- B. Romberg: op. 42 Divertimento, Peters, Muzgiz
- J. Řídký: Cantabile, Ed. Sádlo
Menuetto
- K. Stamc: Koncert C-dur, Muzgiz
- A. Vandini: Sonaty, Peters, Muzgiz
- J.K. Vaňhal: Variace C-dur, SHV
- A. Vivaldi: Koncert č. 14 F-dur, Muzgiz
- Chrestomatija, Muzgiz
- Pedagogičeskij repertoár pro 5.-7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice přes 3 oktávy, rozložené akordy k hraným stupnicím.

1 etuda, 1 přednesová skladba z paměti. Jako součást zkoušky přednese žák vypracovaný part části komorní skladby nebo ukázkou hry z listu na skladbě přiměřené úrovně.

Minimum probírané látky

8 etud, 4 přednesové skladby

7. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V 7. ročníku se uzavírá základní hudební vzdělání žáka. Proto je třeba upevnit dosavadní získané dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržení potřebné zručnosti a tónové kultury k ovládnutí hřených skladeb. Stále věnovat pozornost intonační jistotě a přesnosti ve hře v polohách a dodržování správných reprodukčních zásad při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů jak v sólové hře tak ve skladbách komorních.

K tomu účelu zařazovat do vyučování při vhodných příležitostech též ukázky nahrávek vynikajících interpretů. Učit žáka samostatnému studiu lehčích skladeb poznáním nácvikových způsobů (analýza, syntéza) a kritickému hodnocení vlastního výkonu. Podněcovat žáka k osobitému hudebnímu projevu.

Získané dovednosti by měly být dostatečným základem k tomu, aby žák mohl s úspěchem na ně navázat při dalším studiu a nebude-li pokračovat ve studiu, aby byl schopen zahrát si pro své potěšení v kruhu své rodiny a přátel nebo v souborech zájmové umělecké činnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

V 7. ročníku nerozšiřujeme studijní problémy o další technické prvky, ale utvrzujeme a zkvalitňujeme ty dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržení potřebné zručnosti a tónové kultury a ke zvládnutí přiměřeného repertoáru.

Hudební materiál

Stupnice a skordy

Durové a mollové (výběr podle individuálních potřeb žáka)
P. Sádlo - Páv: Stupnice a skordy

Cvičení a etudy

K.P. Sádlo: Škola etud I (dokončení)
II (do č. 15)
B. Berka: Cvičení v palcové poloze

- L. Zelenka: Cvičení v palcové poloze
O. Ševčík: op. 2 s. I č. 6
popř. op. s. II

Přednesové skladby

- J.Ch. Bach: Koncert c-moll (1. popř. 2.v.), Peters, Muzgiz
L. Bárta: Balada a Burleska, SHV
B. Dobrodinský: Burleska, Supraphon
H. Eccles: Sonata g-moll, Muzgiz
G.F. Händel: Koncert C-dur, Muzgiz
B. Heran: Variační skladby starých českých mistrů, SHV
L. Janáček: Presto, Supraphon
B. Martinů: Nocturnes, výběr, Leduc
Pastorales, Leduc
J. Mysliveček: Sonata C-dur, Muzgiz
M. Rauchberger: Koncert (1. věta), Muzgiz
B. Romberg: Koncertino, Peters, Muzgiz
Divertimento, op. 46 a 65, Peters, Muzgiz
J. Řídký: 5 snadných kusů, ed. Sádlo, SHV
A. Vivaldi: Koncert g-moll, ed. Musica Budapest, Muzgiz
Koncert č. 13 a-moll
Pedagogičeskij repertoár 5.-7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Závěrečná zkouška

7. ročník ukončí žák závěrečnou zkouškou, při níž přednese v libovolném výběru skladby odpovídající náročností a trváním látky 7. ročníku, a to z oblasti sólové nebo komorní hry. Nejlepší výkony se zařadí na veřejný absolventský koncert.

Minimum probírané látky

8 etud a 4 přednesové skladby.

Učební osnovy hry na kontrabas

Charakteristika a pojetí předmětu

Metody a formy práce

Hra v orchestru je důležitou součástí úspěšného rozvoje všech instrumentalistů. Pro orchestrální hru je nepostradatelný hráč na kontrabas. Z tohoto důvodu je výuka kontrabasistů existenční otázkou lidové školy umění a je třeba dbát na systematické získávání žáků pro hru na kontrabas i přechodem z jiných nástrojů.

Za tím účelem musí být škola vybavena nástroji vhodné velikosti (půlové a čtvrtové) pro výuku i pro domácí cvičení žáků. Nástroj musí mít takové rozměry, aby žák levou rukou obsáhl interval velké sekundy, aby se výška nástroje dala nastavit tak, aby byl prazec ve výšce očí.

Výuka je zaměřena k výchově zdatných kontrabasistů pro školní orchestry a soubory zájmové umělecké činnosti, přitom se však nezanedbává sólová hra.

S výukou hry na kontrabas je možno začít při zajištění vhodného nástroje a při aplikaci metod přiměřených věku dětí již s žáky desetiletými. Zásadně je třeba dbát na to, aby žák hrál písně a skladbičky, ne pouhá cvičení bez hudebního obsahu. Pro práci v kolektivu se žák připravuje hrou druhých hlasů k písním, na nichž se učí rytmické samostatnosti a rozvíjí se jeho hudební citění.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Získat zájem žáka o hudbu a hru na kontrabas. Seznámit žáka s nástrojem a popisem jeho hlavních částí, s údržbou nástroje a smyčce. Naučit žáka základnímu postoji při hře na nástroj, správnému držení smyčce a jeho vedení po strunách a správnému postavení levé ruky v půlové (základní) poloze. Vycvičit nasazení tónu a hladkou výměnu smyky za pomoci vláčného chybu zá-

pěští. Získané dovednosti uplatňovat při hře lidových písní a snadných skladbiček (původních i transkripcí) bez doprovodu i s doprovodem klavíru. Připravit žáka na hru v kolektivu nácvikem jednoduchých druhých hlasů k písním. Pěstovat hru zpa-
měti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové (základní) poloze na všech strunách v tóni-
nách: C F B Es. Návky kontroly intonace hmatem, zrakově i slu-
chem. Stupnicová a akordická cvičení.

Noty a pomlky celé, půlové, čtvrtové, osminové, půlová a
čtvrtová s tečkou a jejich realizace ve čtvrtových taktech.
Výcvik rytmicky samostatné hry v dvojhlasu s učitelem. Návky
běžných smyků: středem, dolní polovinou, horní polovinou, ce-
lým smyčcem, détaché, hra legáto na jedné struně.

Hudební materiál

Lad. Daniel: Škola hry na kontrabas (rukopis)
J.S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe, PWM
N. Baklanova: 10 legkich pjes, Muzgiz

Postupová zkouška

Hra jednoduché písně zpa-
měti.

1 cvičení stupnicové a

1 cvičení akordické v některé z probraných tónin. Vyžaduje se
správné držení nástroje a smyčce, přiměřené zvukný tón.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Prohlubovat zájem žáka o hru na nástroj a jeho vztah k hud-
bě častým předehráváním a poslechem skladeb s výrazným uplatně-
ním kontrabasu upevňovat návyk správného držení pravé i levé
ruky. Dbát o čistotu intonace a její kontrolu sluchem i hmatem.
Pokračovat ve hře lidových písní, skladbiček, malých etud a

cvičení. Věnovat pozornost přednesovému vypracování hraných písní a skladeb. Připravit žáka pro hru v souboru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové (základní) a první poloze v tóninách Es až A dur. Různé způsoby výměny poloh na jedné struně i na strunách sousedních. Smyky détaché, legato i na sousedních strunách. Výcvik staccato a portamento. Dynamické rozlišování p-f s respektováním kvality tónu. Procvičení různých rytmů v takttech čtvrtových, osminových a půlových. Návčik stupnic a akordů. Průprava k souhře.

Hudební materiál

L. Daniel: Škola hry na kontrabas (rukopis)

J.S. Bukalski: Drobiaszgi kontrabasowe, PWM

N. Baklanova: 10 legkich pjes, Muzgiz

L.V. Rakov: Chrestomatija dlja 1.-2. klasa

L.V. Rakov: Legkije etjudy dlja načalnogo obučenija, Muzgiz
1963

L.V. Rakov: Chrestomatija dlja 1.-3. klasa, Muzyka

Postupová zkouška

1 stupnice dur, 1 moll s tónickými kvintakordy v nacvičené úpravě.

Hra jednoduché skladbičky s doprovodem klavíru.

Vyžaduje se správné držení nástroje, zvučný tón s přiměřeným dynamickým odstíněním.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Upevňovat zájem žáka o hudbu a hru na nástroj. Seznámit žáka s vývojem a historií kontrabasu. Zdokonalovat správné návyky při držení nástroje a smyčce v souvislosti s čistotou intonece a kulturou tónu. Příprava k návčiku vibrata. Pěstovat dynamické odstínění tónu a přesvědčivý přednes. Příprava ke hře v souboru nebo orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové, první a druhé poloze. Výměny poloh. Další zdokonalování smykové techniky. Hra složitějších rytmických útvarů: nepravidelné dělení, ligatura, předtaktí. Hra v tóních As - E dur a souběžných mollových. Stupnice a skordy v rozsahu jedné oktávy. Příprava k souhře, nácvik orchestrálních partů.

Hudební materiál

Stupnice a skordy:

Fr. Hertl: Škola hry na kontrabas - výběr, SHV

J. Kment: Technické základy kontrabasové hry - výběr

J. Kment: Elementární etudy, (Hofmeister)

J.S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe, PWM

L. Rakov: Chrestomatija, Muzyka

případně výběr z dalších škol např. F. Černý, L. Montág, L. Rakov aj.

Postupová zkouška

1 z probíraných stupnic a skordů

1 etuda

1 přednesová skladba

Vyžaduje se dynamicky odstíněná hra a zvučný tón.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Upevňovat zájem žáka o hudbu a nástroj. Seznámit žáka s literaturou nástroje. Upevňovat správné návyky při držení nástroje a smyčce. Zdokonalovat vibrato, kulturu tónu, hráčskou zručnost. Naučit žáka poznávat a prakticky používat základní funkce TSD i vedlejší melodické tóny při improvizaci doprovodu k písním. Učit žáka pohotově číst z listu a připravovat jej pro hru v orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v pálové až třetí poloze a výměny poloh. Použití náročnějších smyků. Průcvik složitějších rytmických útvarů. Improvizace jednoduchých basových partů (např. jeho příprava ke hře ve folklorním souboru).

Hra z listu. Studium orchestrálních partů.

Hudební materiál

Stupnice a akordy:

F. Hertl: Škola hry na kontrabas - výběr, SHV

J. Kment: Technické základy kontrabasové hry - výběr

J. Kment: Elementární etudy, Hofmeister

J.S. Bukalski: Drobiszgi kontrabasowe, PWM

L. Rakov: Chrestomatija, Muzyka

Závěrečná zkouška

1 stupnice a akord

1 etuda

1 přednesová skladba z paměti.

Závěrečnou zkoušku je možno nahradit veřejným absolventským vystoupením.

Učební osnovy hry na kontrabas

Varianta pro starší začátečníky

Charakteristika a pojetí předmětu, metody a formy práce

Značný rozvoj souborové, komorní a orchestrální hry na LŠU vyžaduje věnovat zvýšenou pozornost výuce hry na kontrabas. Vzhledem k velikosti nástroje je třeba přijímat fyzicky disponované žáky, a proto jsou ke studiu přijímáni i starší začátečníci. Předpokládá se předchozí příprava ve hře na jiný nástroj, nejlépe smyčcový.

Vyučování kontrabasu má prohloubit zájem žáka o hudbu a vychovat z něj uvědomělého, všestranně zaměřeného a použitelného interpreta s dobrým stylovým a žánrovým cítěním. Potřebné zkušenosti a rozhled získá žák v souborech či orchestru,

Kontrabas je fundamentální nástroj s možností hry kantilény. Výuka využívá obou těchto vlastností. Má u žáka pěstovat harmonické cítění, potřebné ke zdárnému vedení basové linky a improvizaci jednoduchých doprovodů, ale také nspomáhat rozvoji samostatného hudebního projevu, který podmiňuje zvládnutí přednesové sólové literatury. Zvláštní pozornost je zaměřena ke správné intonaci a kultuře tónu. Úspěšnost výuky značně závisí na přizpůsobení nástroje vospělosti žáka. Fyzická náročnost hry limituje repertoárovou volbu, zejména v technických studiích.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Vzbudit zájem žáka o hru na kontrabas. Seznámit jej s nástrojem a jeho stručnými dějinami, s ošetřením kontrabasu a smyčce.

Naučit žáka základnímu postoji při hře na nástroj, držení smyčce a jeho vedení po strunách. Vycvičit nasezení tónu a hladkou výměnu smyku za pomoci vláčného ohybu zápěstí.

Postavení levé ruky v půlové (základní) a první poloze. Zásady výměny poloh a nácvik všech jejich variant v uvedeném rozsahu. Pěstovat hru z paměti.

Frostředky k dosažení stanovených cílů

Čtení not v F klíči. Hra na prázdných strunách s důrazem na rovnoměrnost vedení smyčce, vyváženost tlaku a dynamickou vyrovnanost tónu. Nácvik hry ve středu, dolní polovině, horní polovině i celou délkou smyčce. Noty a pomlky celé, půlové, čtvrtové, osminové a půlová s tečkou - jejich realizace ve čtvrtových taktech. Smyk détaché.

Postavení a funkce prstu levé ruky, cviky na posilování malíčku. Výcvik legáta na jedné struně. Hra v tóninách F, B, Es, A, E, H, a, e, h.

Hudební materiál

Stupnice a skordy F, B, a.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 1-50 (výběr), SHV 3321

L. Daniel: Škola (rpk)

J. Kment: Element. etudy I. sešit - výběr (např. 1,2,4,6,13).
Hofmeister 7179

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud v půl. a l. poloze, Muzyka 6804

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr snadných předn. skladeb, Muzyka 2407

J.S. Bukalski: Drobiszgi kontrabasowe, PWM

Vyučující může použít i materiálu z jiných škol, např. F. Černého, J. Kmenta, G. Lásky, L. Rakova, L. Montága a dalších.

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s malým skordickým rozkladem
1 technické cvičení

Drobná přednesová skladba s doprovodem klavíru z paměti.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Dále prohlubovat zájem žáka o hru na kontrabas předehráváním a poslechem skladeb s výrazným uplatněním kontrabasu. Upevňovat návyk správného postoje a držení smyčce, zpevnit úhoz prstů levé ruky, vycvičit přesnou, přitom plynulou výměnu poloh, dbát na kvalitu tónu, zdokonalit funkci pravé ruky dalším uvolněním zápěstí a koordinovat pohyb celé levé paže při výměnách poloh. Rozvíjet intonační představivost a sluchovou kontrolu. Pěstovat hru v souboru.

Dokončení první, nácvik druhé a třetí polohy. Hra v pálových a osminových taktech, nota šestnáctinová a čtvrtová s tečkou. Legáto mezi různými strunami. Realizace dynamiky v rozsahu p-f (ve znění mp-mf). Příprava nácviku vibrata. Hra v tóninách od H dur do Des dur a od cis moll po f moll. Příprava k souhře.

Hudební materiál

Stupnice a akordy: C, G, D, c, d, g.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 41-120 (výběr), SHV 3321

J. Kment: Element. etudy 1. seš. - výběr (např. 42,44,51,58,60)
Hofmeister 7179

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud ve II.-III. poloze, Muzyka 6804

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr přednesových skladeb, Muzyka 2407

J.S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe (výběr), PWM

Závěrečná zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s velkým rozkladem

1 etuda odpovídající obtížnosti

1 skladba s doprovodem klavíru zpaměti.

I. ročník - II. stupeň

(3. ročník)

Výchovne vzdělávací cíl

Prstovým výcvikem levé ruky docílit větší hráčské zručnosti, procvičení vyšších poloh a zdokonalení jejich spojování hladkou výměnou. Upevnění intonační jistoty a dobrá orientace po hmatníku v rozsahu probíraných poloh.

Dosažení kultivovaného a dynamicky tvárného tónu. Další zdokonalení ohybu zápěstí při výměnách smyky. Hra v souboru nebo orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Zvládnutí rozsahu od III. do V. polohy. Volbou náročnějších smyků rozvíjet prevou ruku. Nota osminová s tečkou a obtížnější rytmické útvary. Důraz na souhru levé a pravé ruky. Výcvik staccata a portamenta. Dynamika v rozsahu p - mf - f. Ledění nástroje pomocí přirozených flažoletů ve třetí poloze. Dále pokročit v přípravě ruky na hru vibrata. Hra v tóninách od Fis dur do Ges dur a souběžných mollových. Návčik orchestrálních partů.

Hudební materiál

Stupnice ve dvou oktávách - E, F, e, f a jejich akordy.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 121-205 (výběr), SHV 3321

J. Kment: Element. etudy - výběr (např. 80, 85, 97, 99, 116)
Hofmeister 7179, 7180

F. Šimandl: 30 etud - výběr č. 1-20, Hofmeister

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud do III. mezipolohy, Muzyka 6804

J. Kolesinski: Tři kusy, PWM 6518

J. Garscia: Miniatury, PWM 7173

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr přednes. skladeb, Muzyka 2407

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice a jejich akordy

1 etuda odpovídající náročnosti

1 přednesová skladba s doprovodem klavíru z paměti.

II. ročník

(4. ročník)

Výchovně vzdělávací cíl

Dokončení základních poloh (půlová-VII.) a upevnění orientace na hmatníku v celém jejich rozsahu. Zvládnutí prstokladu s použitím 3. prstu. Upevnění intonační jistoty. Všestranné zdokonalení práce pravé ruky pomocí složitějších smykových cvičení. Dosažení silnějšího a kultivovaného tónu. Vedení žáka k samostatnému hudebnímu projevu. Hra v orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Nácvik celého rozsahu základních poloh. Pozornost výměnám VI. a VII. polohy s nižšími základními polohami. Opření nástroje o rameno. Výcvik stupnicového a skordického materiálu v postupném rozsahu. Dynamika v rozsahu pp-ff, sfz. Nácvik a uplatnění vibrata. Zpevňování úhozů prstů levé ruky. Volba rytmicky i smykově náročnějších technických studií. Hra ve všech tóninách dur a moll. Studium orchestrálních partů.

Hudební materiál

Stupnice ve dvou oktávách G, A, Aa, a, g, as s akordy.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 206-274 (výběr), SHV 3321

J. Kment: Element. etudy - výběr (např. 124, 127, 139, 144, 151)
Hofmeister 7180

L.V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud v VI. a VII. poloze, Mu-

F. Šimandl: 30 etud - výběr č. 21-30, Hofmeister zyka 6804

A. Sláma: 66 etud - výběr (např. 2, 9, 11, 17, 43), Hofmeister
7226

L.V. Rakov: Pjesy i proizvedenijsa krupnoj formy - výběr, Muzyka
6352

R. Gabdulín: Pjesy, proizvedenijsa krupnoj formy - výběr, Muzyka
10355

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s akordy v rozsahu 2 oktáv.

1 etuda.

1 přednesová skladba s průvodem klavíru.

III. a IV. ročník

(5. a 6. ročník)

Výchovně vzdělávací cíl

• Usilujeme o shrnutí všech dosavadních poznatků, upevnění a další zdokonalení nabytých dovedností v celém rozsahu základních poloh. Seznámení s palcovými polohami. Zdokonalit intonaci, sledovat nárůst techniky levé i pravé ruky, umožňující zvládnutí stylově náročnějších cyklických skladeb. Vést žáka k tvůrčímu přístupu a pěstovat schopnost samostatného studia nového repertoáru po stránce technické i výrazové. Pěstovat smysl žáka pro vystižení latentní harmonie v improvizaci basových partů (např. ve folklorních souborech).

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Volit technický repertoár s ohledem na specifika žáka, sledovat především odstranění nedostatků. Návčik přechodu mezi základními a palcovými polohami. Studium stupnic a akordického materiálu v dostupném rozsahu. Hra ve všech tóninách dur a moll. Návčik řadového staccata, spiccata a dalších smyků. Stupňovat nároky v dynamice i výrazu. Improvizace basových partů s použitím TSD a vedlejších melodických tónů. Studium orchestrálních popř. komorních partů.

Hudební materiál

Stupnice ve dvou oktávách C, H, B, h, c, b s akordy

F. Hertl: Škola hry na kontrabas - 2. díl č. 1-49 (výběr), SHV 3321

A. Sláma: 66 etud - výběr (např. 22, 36, 39, 42, 44), Hofmeister 7226

F. Černý: Technické studie, Supraphon 4179

J. Hrabě: 86 etud - 1. sešit výběr č. 1-26, Hofmeister 7142

J.Em. Storch: 32 etud - výběr (např. 1, 3, 6, 10, 13), Hofmeister 360

J. Gallier: Sonáta a moll, GMI 23 862

V. Pichl: Koncert D dur (2. věta), Hofmeister 7187

Mil. Kořínek: Sonatina, Slov. hud. fond KH 9

Postupová zkouška (III. r.)

1 durová a 1 mollová stupnice v rozsahu 2 oktáv a jejich skordy

1 technicky náročnější etuda

Cyklická přednesová skladba s doprovodem klavíru.

Závěrečná zkouška (IV. r.)

1 durová a 1 mollová stupnice a skord. rozkladem v rozsahu 2 oktáv

1 závažnější etuda

Cyklická skladba a dále skladba jiného slohového období

Závěrečné vystoupení podle možností připravit se školním orchestrem.

**Základní umělecká škola Březnice
Náměstí 2, 262 72 Březnice
IČ: 61904201, tel. 318 682 342**

Ministerstvo školství České socialistické republiky

Učební osnovy

**hry na smyčcové nástroje pro přípravné studium
a I. stupeň základního studia na lidových školách umění**

Hudební obor

Vypracoval Výzkumný ústav pedagogický

Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha

VA 3,74

Tematická skupina 35

2. vydání 1984

Cena výtisku Kčs 3,50

502/22, 816

Tiskem rozmnožovny SPN

Kčs 3,50

11 505